BONDIA® ARUBA

Diasabra 13 di APRIL 2024 www.bondia.com Email: noticia@bondia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044 1,75 Florin

E

Enseñanza mester di mas...
Cu bon intencion so...

Aruba tin 400 caso di abuso di mucha pa aña, segun cifranan oficial

Pagina 3

- **For di otro aña escolar les pa preveni abuso di bestia lo cuminsa forma parti di curriculum**
  Pagina 2
- **Van Huffelen ta contesta pregunta riba cuido pa indocumentadonan**
  Pagina 4
- **Hulanda ta pushando biyones den standard di alocacion pa Defensa di NATO**
  Pagina 9

Comunidad di Aruba tambe a bisti na blauw pa demostra contra abuso di mucha

Pagina 2

Oficial Chines den discusion cu equivalente Nort Koreano

Pagina 22

Apenas mita di e poblacion Cubano ta ricibi servicio di awa di manera stabiel

Pagina 11

Comunidad di Aruba tambe a bisti na blauw pa demostra nan apoyo pa e lucha contra abuso di mucha

Manera ta conoci luna di april ta luna nacional pa conscientisacion y prevencion contra abuso di mucha. Ayera 12 di april tabata e dia special na unda henter comunidad por a bisti na blauw pa asina pone enfasis y demostra nan apoyo den e lucha pa stop abuso di mucha.

Fundacion Mi Voz ta Bo Voz ta conoci pa su trabao pa hopi aña den e area aki, y e aña ki no ta excepcion. Nan ta activo den diferente manera pa yuda aumenta conscientisacion den comunidad ariba e problema aki.

Durante dia di ayera varios persona a haci uso di e oportunidad y a bisti na blauw, e color di prevencion y conscientisacion di abuso di mucha, pa demostra nan apoyo y a pone di nan parti pa aumenta conscientisacion contra abuso di mucha y Fundacion Mi Voz ta Bo Voz, a publica algun di e potretnan aki ariba nan pagina di Facebook.

Segun estadisticonan oficial den 99% di casonan di abuso sexual di mucha, e persona cu ta comete e acto desastroso aki ta un ta un amigo di cas, of amiga of amigo di mama of tata, pareha nobo, door di omo, door di welo, of padrastro. Personanan cu ta cerca di e muchanan y kendenan e muchanan ta confia y personanan cu e mayornan a confia pa laga nan yiunan den nan cuido.

Prevencion y conscientisacion ta algo sumamente importante, sobretodo pa yega mas cerca di e muchanan mirando cu den hopi caso mayornan no ta para banda di e mucha door cu ta un famia a comete e delito horible aki. Esaki, presidente di Fundacion Mi Voz ta Bo Voz, Lisette Gomez, a splica ta comprendible, pasobra e ta haci e mayornan dolor na momento cu un familiar cerca ta mishi cu nan yiu.

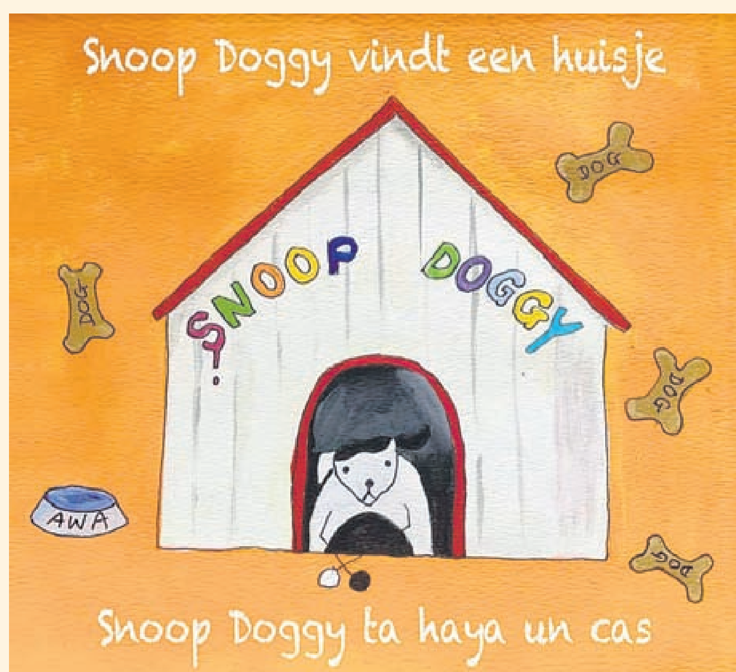
Gomes y e fundacion ta sigui lucha constantemente pa haci e muchanan fuerte, mas consciente ariba kico abuso sexual ta y siña nan cu nan ta esunnan cu ta bay para e abuso aki. "Nan ta esunnan u ta bay bisa no, bay cerca un adulto pa meld esaki pa no yega asina leu," el a enfatisa.

Lamentablemente e tema di abuso sexual di mucha, of abuso sexual en general, ta uno cu ta un tabu ainda den comunidad y ora cu menciona e palabra hendenan ta spanta. Gomes ta subraya cu esaki no mester ta asina. Contrario, hende mester ta mas abierto pa yuda "haci e muchanan fuerte y cu nan por para pa nan mes."

For di otro aña escolar les pa preveni abuso di bestia lo cuminsa forma parti di curriculum

Manera ta conoci, Fundacion Snoop Doggy conhuntamente cu minister Ursell Arends encarga cu bienestar di animal a cuminsa reparti bukinan na scolnan pa loke ta trata maltrato di bestia, e dierenwelzjin material di les ta cla caba y esaki ta bay di kleuter te cu 6de klas, segun e mandatario mes a menciona.

Maneho Bienestar di Animal Aruba (MBAA) ta e prome maneho cu banda di prevencion ta enfoca riba cambio di e relacion entre e ser humano y e animal caminda Aruba lo tin su mesun Dierenwelzjin Wet, den e mesun maneho aki a informa cu ta bay introduci den curriculum di scolnan basico material di les e cual ta importante pa educa e muchanan y nan lo bira un ciudadano responsabel cu sa con por cuida mascota di un manera adecua.

E material di les pa scolnan ta un proyecto piloto cu lo cuminsa aña escolar 2024-2025 cu un grupo di scolnan unda muchanan ta bay haya les den colaboracion cu Fundacion Snoopy Dog activo for di aña 2023 e cual primeramente a reparti e buki "Snoop Doggy krijgt een huisje" cu tin como meta educa muchanan di 3de klas tocante cuido di mascota.

"Nos ta sumamente contento di por contribui cu e proyecto aki mirando cu educacion den e area di bienestar y cuido di animal ta algo cu nos ta trahando duro ariba dje. Den aña escolar venidero lo introduci material di educacion cu lo forma parti di e curiculo di scol cuminsando di kleuter te cu 6de klas pa siña nos muchanan kico ta nifica sea un doño di mascota responsabel." Fundation Snoop Doggy a señala.

Snoop Doggy ta trata di e storia di un cacho na Aruba cu a nace den un shelter, e buki ta skirbi na Hulandes y traduci na Papiamento, e cual tin e meta ta pa conscientisa mucha riba cuido di cacho ta pa tempo largo y cu tur cacho mester un cas, un famia, cuido y amor.

Potrenan ta di Facebook page di Fundation Snoop Doggy.

Cifranan oficial di abuso di mucha na Aruba ta indica cu tin rond di 400 caso pa aña

Diahuebs ultimo 11 di april a tuma luga na Noord e prome Charla di Conscientisacion y Prevencion di Abuso di Mucha na MFA Noord caminda expertonan den diferente area a trece dilanti informacion importante tocante e topico aki cu ta tuma luga na Aruba lamentablemente lagando dañonan irreversibel den e victimanan.

Drs. Melva Croes-Yanez ken ta neuro-psicologo a papia tocante su experticio den e area aki, e consecuencianan di abuso y algun señalnan cu abuso ta trece cune.

Drs. Mitsy Willems (psicologo) igualmente a comparti tips na publico presente manera mayornan y docentenan, tocante prevencion di abuso di mucha tanto den cas como na scolnan of den actividadnan cu mucha ta haci den nan tempo liber.

Ademas el a trece dilanti cu muchanan cu a bira victima di abuso sexual ta manifesta esaki di diferente manera, como por ehemplo problema cu drumimento, nan comportacion ta cambia, nan ta bira shy, nan ta bay atras na scol, ta sinti angustia, ansiedad, depresion, nan ta nenga di keda su so cu un hende den particular y den algun caso nan tin conocemento inapropia di loke ta trata sexualidad e cual nan ta expresa mediante nan comportacion y lenguahe sexual.

Un otro speaker tabata Sra. Magali Maduro ken ta fungi como director di Bureau Sostenemi, un bureau di gobierno unda personanan por puntra pa advies of por meld casonan di abuso di menor di edad e cual ta defini como un persona di 0 pa 18 aña.

El a splica cu Bureau Sostenemi tin dos parti, un front office ken ta e persona encarga di tende historianan di esnan cu ta bay cerca e bureau y ta indica na nan si nan caso ta trata di un advies of si e caso lo bira un melding unda lo haci un intake y nan ta score con pisa e caso ta.

Maduro a señala cu for di dia cu Codigo di Proteccion a drenta na vigor nan ta monitor hopi mas, na centronan di cuido y hasta na scolnan si tin algo straño ta tumando luga, por ehemplo si un mucha ta presenta cu un golpi den su brasa, loke nan ta haya na Bureau Sostenemi "ta casonan echt compleho, mi tin 30 aña den e veld y den e 30 aña aki mi no a mira casonan cu mi ta mirando na Aruba aworaki, abuso sexual tabata t'ey y semper e t'ey, nos tin hopi abuso fisico di muchanan, di kemadura, etc., ta casonan hopi pisa."

E otro parti di ekipo ta cuatro hende cu ta investiga e casonan unda nan tin un periodo di 12 siman pa e investigacion.

Maduro a señala cu Bureau Sostenemi tabatin un lista di spera aña pasa cu 40 caso y awor el a bira 8 "nos ta purba traha basta duro pa nos por haal in pasobra cada caso ta keda drumi, ta un caso di mas."

Pa nan e parti di Grooming ta hopi importante, esaki ta trata di un forma di acoso cu tin un fin sexual cu ta tuma luga a traves di internet, con e persona cu ta bay abusa di un menor ta prepar'e "e persona ta cuminsa papia cu e mucha hopi lief, mayoria di biaha nan ta den bo circulo di contacto, e ta un persona hopi pega na abo, cu ta gana bo confiansa y despues nan ta haci mal uso di dje," el a bisa.

Como mayornan of docentenan pa por evita esaki, mester papia hopi cu nan yiu, scucha kico nan ta bisa "pasobra e ora nos a kere cu nos a tende algo pero nos no a scucha loke nan ta bisa, na e momento ey cu e mucha ta open cu bo ta importante, nos tur ta druk, pero mester tuma un pauze pa scucha bo yiu y como mayor of educador calma bo mes pa bo tin e combersacion ey." Maduro a expresa.

E abuso sexual infantil, ademas di por haya un diagnostico medico, mester wordo comproba di manera hudicial, esaki ta implica cu abuso sexual infantil no solamente ta un realidad medico for di punto di bista di e hechonan sino tambe den prueba na un huicio, pa prueba un abuso sexual ta existi indicadornan di comportacion, inspeccion medico y e testimonio di e victima.

"P'esey ta importante pa sa papia, si bo no por papia como mayor con bo por papia cu bo yiu? Nos cultura, ta un cultura di hopi keda keto, pa berguensa," Maduro a señala.

Pa loke ta trata cifranan di abuso oficial, den aña 2020 Bureau Sostenemi a haya 395 caso, 435 na aña 2021 y 435 na 2023, loke ta un promedio di 400 caso pa aña segun el a sigura, no ta tur caso ta un meld manera Maduro a sigura, tin hopi cu ta bira advies y e mayoria di nan ta bay na scolnan ora nan ta reconoce señalnan, ademas di e casonan cu no ta wordo reporta pa miedo of berguensa.

E anochi informativo aki tambe ta bay tuma luga diahuebs 18 di april na MFA Paradera; diahuebs 25 di april na MFA Savaneta y diamars 30 di april na MFA Santa Cruz, cuminsando di 7 or di anochi y pa 9 or di anochi.

Secretario di Estado van Huffelen ta contesta pregunta ariba cuido (y entrada) pa indocumentado na Aruba, Sint Maarten y Corsou

Recientemente den un carta data 11 di april 2024 Secretario di Estado pa Relacionnan di Reino, Alexandra van Huffelen, hunto cu Secretario di Estado di Salubridad, Bienestar y Deporte y Secretario di Estado di Husticia y Seguridad, a contesta algun pregunta cu miembro di Tweede Kamer, Koekkoek, a dirigi por escrito na su persona, dia 12 di februari 2024, ariba cuido (y entrada) pa personanan indocumenta na Aruba, Sint Maarten y Corsou.

Den su prome pregunta Koekkoek ta indica cu den respuesta na e carta di progreso di luna di october pasa relaciona na e mocion aproba, den cual ta pidi pa bin na dialogo cu ONG pa investiga con e gobierno Hulandes por brinda asistencia tecnico, experiencia y experticio adapta na e situacion na luga, pa yuda e otro paisnan autonomo den nan esfuersonan pa trata e problemanan di refugiadonan na Aruba, Corsou y Sint Maarten.

El a puntra si Secretario di Estado van Huffelen por splica cual organisacionnan local establecí na Aruba, Corsou of Sint Maarten a ser contacta y riba cual nivel, den marco di e mocion relaciona na e pregunta.

Secretario di Estado van Huffelen a contesta cu dentro di e cadena di e mocion, na december y januari ultimo a tene combersacionnan riba ambtelijk niveau entre ministerionan di Salubridad, Bienestar y Deporte (VWS) y Asuntunan Interno (BZK), incluyendo e Organisacion Temporal di Labor (TWO), e organisacion Corsou Sala pa Tur y Fundacion Refugiado.

El a indica cu e combersacionnan aki a enfoca riba e retonan cu personanan indocumenta ta enfrenta na Corsou, manera e accesibilidad na cuido di salud secundario, specialista y cuido di salud mental pa e pashentnan indocumenta. El a menciona tambe, relaciona na e retonan actual di migracion y personanan indocumenta, cu nan a tene un combersacion na nivel di direccion for di ministerio di Asuntunan Interno (BZK) cu e directiva saliente di Human Rights Defense Corsou (HRDC).

Van Huffelen a agrega cu Secretario di Estado di Husticia y Seguridad a realisa un bishita di trabou na islanan di Aruba, Corsou y Boneiro dia 14, 15, y 16 di maart. Meta di e bishita tabata pa mantene conocemento interno di e situacion actual y e problemanan di migracion riba e islanan.

Durante su bishita na Aruba e tabatin combersacionnan tocante e posibilidadnan pa promove cooperacion entre autoridadnan di frontera. Tambe e tabatin combersacion tocante posibel optimalisacion den e cadena di stranheria y a papia tocante politica di migracion y control di frontera.

Pa loke ta Corsou, el a indica cu tabatin combersacionnan cu organisacionnan local di NGO tocante migracion y implementacion di politica di migracion. Den e combersacionnan aki, a trata e puntonan di atencion di e comunidad social y nan colaboracion cu e gobierno local.

Den e contexto di esaki, el a menciona cu nan a tuma pasonan necesario pa mehora implementacion di politica di migracion y situacion di migrante. Ademas, e NGOnan a enfatisa e importancia di sosten financiero duradero pasobra nan tambe depende di recoleccion di fondo.

Secretario di Estado van Huffelen a resalta cu en general, tin bon colaboracion cu e gobiernonan, pero ainda por tuma pasonan adicional pa reforsa y optimalisa e politica, incluyendo e maneho di traficacion di hende y implementacion di politica di migracion y control di frontera. El a agrega cu e Secretario di Husticia y Seguridad, hunto cu su persona, lo continua cu e dialogo gubernamental cu Amnesty International Hulanda y Vluchtelingenwerk Hulanda na april di 2024.

Miembro di Tweede Kamer Koekkoek a puntra tambe si por splica con y den ki contexto di e mocion a haci esfuerso riba cuido di salud y proteccion di menor di edad indocumenta (solitario of den un famia) door di e adaptacion di asistencia tecnico, experiencia y experticio di manera personalisa segun e necesidad.

Secretario di Estado van Huffelen a expresa cu e ta reconoce e retonan cu e paisnan den Caribe di Reino ta enfrenta relaciona na derechonan humano y migracion. Sinembargo, el a agrega, cu e ta cla cu e politica di migracion, incluyendo e accesibilidad na cuido di salud y proteccion di menor di edad indocumenta, ta un asunto di teritorio, y e paisnan den Reino di Hulanda ta primordialmente responsabel pa esaki.

El a señala cu manera el indica den su carta pa Tweede Kamer, actualmente tin combersacionnan den e grupo di trabou pa Regulacion Mutuo di Cadena di Stranheria (ORVK) tocante futuro colaboracion riba diferente topico di politica.

Van Huffelen a indica cu for di e raportahe periodico di puntonan principal di JVO na Tweede Kamer, e ta menciona cu entre otro, ta papia tocante continuacion di colaboracion riba e tereno di deportacion y un piloto di intercambio di informacion entre autoridadnan di control di frontera di e paisnan.

El a resalta cu futuro colaboracionnan y posibel ayudo lo ta basa riba e progreso cu a wordo logra den cadena di ORVK y den respuesta na yudansa entrega for di 2019 den e cuadro di e plan di inversion pa optimalisacion di e cadena di stranheria na Aruba y Corsou. El a agrega cu segun necesidad y deseo, lo wak ki tipo di yudansa Hulanda por brinda na e paisnan. Den e prome mita di 2024, e Secretario di Husticia y Seguridad a informa Tweede Kamer tocante e progreso di e actividadnan aki y posibel peticionnan nobo di ayudo for di e paisnan.

Koekkoek a puntra den ki medida di un forma structural di aporte di e organisacionnan (local) por wordo organisa pa e 'Conferencia di Cuido di Cuater Pais' (Vierlandenoverleg Welzijn) y si por duna un indicacion si tin atencion dedica den e agenda di ehecucion na e preocupacionnan di organisacionnan local tocante accesibilidad y disponibilidad di medicamento pa HIV y otro infeccionnan na Aruba, Corsou y Sint Maarten den e contexto di cuido.

Secretario di Estado van Huffelen a splica cu e gabinete ta reconoce e retonan cu personanan indocumenta ta encontra na e paisnan aki. El a remarca cu nan ta haci loke ta posibel den e relacionnan estatuario di Reino, caminda e paisnan autonomo tin e poder y responsabilidad pa maneho di personanan indocumenta den nan teritorio.

El a indica cu como resultado di e grupo di trabou, por ehemplo, a crea un resumen di intervencionnan preventivo cu ta wordo ehecuta na Aruba, Corsou y e islanan BES, manera programanan orienta ariba estilo di bida y sobrepeso. Basa riba esaki e islanan por comparti experiencianan y intercambia practicanan efectivo den futuro.

Pa loke ta e punto di salud sexual, el a remarca cu esaki ta un area di atencion specifico den e grupo di trabou di 'prevencion'. Van Huffelen a indica cu e islanan a cera un acuerdo pa e aña binidero, intercambia conocemento y experiencianan riba e tereno aki y wak si ta necesario pa tin cooperacion ariba algun topico. El a menciona cu si e paisnan pidi esaki, e Secretario di Estado di BZK ta dispuesto pa pensa hunto cu nan riba preparacion y realisacion di e puntonan di agenda aki.

BONDIA ARUBA

Editor
Caribbean Speed Printers N.V.
Aruba Bank N.V. Acc. #332668
Caribbean Mercantile Bank N.V. Acc. #23951903
RBC Royal Bank Acc. #13307728

Operations Manager
Mariette Engelhart

Redaccion
noticia@bondia.com
Pilar Flores (hefe di redaccion)
Angenette Figuereo (closer editor)
Leo Maduro
Andreina Morillo
Raisa Montilla
Oriana Geerman

Ehecutivo di Benta
sulaika.croes@cspnv.com
Sulaika Croes

Aviso y Arte
Sandra Loefstop
Lisa Tromp

Departamento Digital
Juan Luis Pinto

Administracion
accounting@bondia.com
Martha Arteta de Ariza

Distribucion
Jenny Kelly

Coleccion
Evelinda de Cuba - Tromp

Pre Press
Luis Fernando Arenas (Hefe)
Pablo Libre

Press
Roland Schenker (Hefe)
Omar Ramirez
Martin Boekhoudt
Francis Dirksz

Colaboracion
Assiociated Press
Ret Karibense
Data Key

Afiliacion
Sociedad Interamerica di Prensa (SIP)

DIRECCION
Adres: Weststraat #22
Tel: 582-7800
Email: noticia@bondia.com
aviso@bondia.com
info@bondia.com
Website: www.bondia.com
Facebook: @bondianoticia
Instagram:bondiaaruba

Editorial

Enseñanza mester di mas... Cu bon intencion so...

Aruba e siman aki por a conta cu bishita di e ministro Hulandes encarga cu enseñanza, cu a bin comparti interes y preocupacion cu su colega di Aruba y di e demas islanan. Nos ta tuma como hecho cu ta trata di un interes genuino pa yega na acuerdo cu por beneficia nos sistema di enseñanza, aumentando considerablemente su calidad.

Por lo pronto loke a sali den publicidad ta parce un serie di bon intencion, nada malo cu esey, asina hopi cos bon a cuminza, pero esey no por kita nos vista for di loke ta e problemanan cronico cu nos sistema di enseñanza tin. Y loke sigur ta importante pa tene na mente ta cu e problemanan cronico aki no ta keda resolvi cu bon intencion so, y hasta ta existi e posibilidad cu no por logra elimina nan, mas bien limita nan so.

E preocupacion Hulandes, cu desde semper nos tambe tabatin, aunke nos intentonan pa drecha cos no tabata indica esey, ta abarca dos asunto. Un ta e preocupacion general cu enseñanza na Hulanda mes ta experimentando, esta e tendencia di escasez di hende riba mercado laboral cu e preparacion adecua specialmente den educacion tecnico. Esaki realmente ta un tema internacional unda practicamente tur e paisnan economicamente mas desaroya ta en busca di personal riba tereno tecnico. Den e dianan aki nos por lesa cu hasta Rusia ta actualmente buscando personal medico na varios pais Africano, pa motibo cu nan escasez a ser causa tanto pa emigracion di nan mes hendenan y e poco atraccion cu Rusia ta presenta na personal educa di otro pais desaroya, pa e situacion politico na e pais ey. Sin un situacion excepcional asina fuerte manera Rusia, mayoria di pais di Europa Occidental ta sufri di un demanda fuerte, cu a habri hopi oportunidad pa hende cu background tecnologico for di pais manera India y Pakistan, pa menciona algun. Hulanda mes a tuma e decision hopi aña pasa pa 'internacionaliza' nan enseñanza superior, habriendo carera completamente na ingles den practicamente tur rama di nan sistema. Esaki a atrae un gran cantidad di studiante di diferente parti di mundo, cu a duna e institutonan di educacion un tempo di berdadero bonanza den termino financiero, aunke ta keda scondi e parti cu comunidad ta pone den e gastonan total di enseñanza.

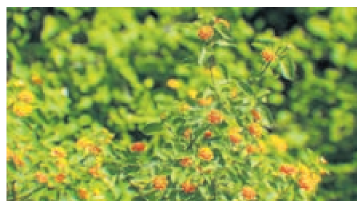
E aspecto internacional aki, mira for di nos percepcion na Aruba, no ta mustra tanto un problema pasobra semper a hiba un maneho basa riba un cierto pragmatismo di 'we'll see when we get there'. Ademas e escasez den personal cu background tecnologico no ta toca nos pa falta di e sectornan economico cu ta depende di esey. E sectornan existente ta percura pa nan tin nan personal, di cualkier origen. Problema di escasez tin si, por ehemplo den enseñanza unda nos ta depende di Hulanda mes, pa motibo di e idioma.

E otro aspecto ta e problema cronico cu nos tin cu e alto grado di fracaso di nos studiantenan, especialmente na Hulanda, cu no ta termina nan estudio y por lo tanto no ta bolbe pa eherce e trabao pa cual e comunidad a inverti. Pero, ta necesario remarca aki cu ta trata di un problema cu ta existi pa mas di mitar siglo caba y nunca realmente a haya debido atencion. Y awor nos ta spera cu den comunicacion cu Hulanda, y cu expresion di buena voluntad, nos ta bay resolve, kico? Pa cuminza, nunca a sinti localmente tanto falta di e studiantenan cu no a caba nan estudio. Pragmatico manera menciona, nos a resolve e problema yenando cualkier puesto vacante cu otro persona, hasta si e persona mester a bin di exterior, sea Hulanda, Merca, Surinam o cualkier parti di mundo. E tema di e 'studiante fracasa' ta pa hopi aña caba un bon tema pa toca durante recepcion of otro celebracion oficial unda mandatario y otro funcionario halto ta topa. Cada tanto tempo ta comparti e 'preocupacion' cu pueblo cu cada biaha e mesun expresionnan di preocupacion, sin cu tin un berdadero intento pa ataca e problema na su raiz.

Y si nos tin critica, esaki no por ta gratuito, anto ban nombra algun di e asuntonan cu mester drecha, si esey ta e proposito. Uno, pakico hopi di nos studiantenan ta bay Hulanda, equipa cu un conocimento mediocre di Hulandes, y di bida na Hulanda, si ta aki ta unda nos mester por mehora aki mes? Pa yega 'al grano', kico ta tumando lugar den henter nos sistema educativo, pa mehora dominio di Hulandes, y tur idioma clave? Nos por keda lamenta cu durante henter enseñanza primario y secundario na ningun momento e sistema ta duna loke mester, pero unda e propuestanan pa cambio ta keda? Nos ta keda pega den un fase di constatacion y lamento, pero ki dia ta cuminza exigi, cu norma al caso, programa cu ta yuda studiante bay den direccion di dominio na e nivel necesario di e idioma di instruccion di e pais di nan escogencia? Nos mester warda te ora un studiante bay Hulanda pa e ripara cu, aunke e tin un diploma reconoci na Hulanda, su conocimento di e idioma no ta suficiente pa sigui un estudio avanza na e pais ey? Ta asunto cu nos por detecta algun aña antes caba, y mester cuminza mehora aki mes...

Claro cu nos ta comprende cu keda keha, y usa e tema como 'borrelpraat' ta mas facil y mas comodo cu realmente haci algo. Nos mester por spera anto berdadero accion di awor en adelante?

Consulta cu Studiantenan di Universidad di Aruba riba Derecho di Naturalesa

Minister Ursell Arends, encarga cu proteccion di naturalesa, a extende un invitacion na studiantenan di Universidad di Aruba pa participa den un consulta tocante e concepto di ley pa Derecho di Naturalesa.

E introduccion di Derecho di Naturalesa den nos constitucion lo marca un momento significante den e lucha pa reconoce y protege e derecho fundamental di naturalesa pa existi, prospera, y regenera su vitalidad. E serie di sesionnan di consulta, cual a inicia dos siman pasa na MFA Savaneta y Paradera, a demostra e dedicacion pa inclui e bos di e comunidad en general, gremionan comercial, abogado, y hues den e proceso di desaroyo di e ley.

E sesionnan a tuma luga en colaboracion cu Directie Natuur en Milieu y a inclui discusion detaya di cada articulo di e proposicion di ley. E enfoke tabata riba dialogo abierto y coleccion di feedback constructivo, cu Minister Arends poniendo enfasis riba e importancia pa inclui un perspectiva amplio di punto di bista y necesidadnan den e ley final.

Ademas, e proceso di consulta lo sigui online, permitiendo esnan interesa pa revisa e propuesta di ley y comparti nan opinion y sugerencianan pa medio di e formulario disponibel riba www.publico.aw/consulta/ . E feedback colecta lo yuda duna forma na un ley mas robusto y efectivo.

Pa garantisa participacion amplio y transparencia, e fecha final pa entrega di feedback a ser extendi te cu 21 di april 2024, ofreciendo mas tempo pa comunidad por contribui na e proceso legislativo. E fecha aki ta simbolico, ya cu e ta un dia prome cu Dia di Mama Tera y ta conmemora exactamente un aña desde cu e iniciativa pa e ley aki a ser entrega na Departamento di Legislacion y Asunto Huridico (DJWZ).

Prome Lustro di Telefon pa Adulto Mayor 125

Diahuebs 4 di april a celebra e prome aniversario di Telefoon pa Adulto Mayor. Un proyecto cu ta brinda sosten telefonicamente na adultonan mayor cu e meta pa combati sintimento di soledad y isolacion.

E iniciativa di un telefon pa adulto mayor a cuminsa durante pandemia unda por a tuma nota di soledad bou di nos comunidad. Hunto cu Ministerio di Adulto Mayor y Directie Ouderenzaken a logra cu Club Kibrahacha por a reinicia e liña di telefon cu e slogan “Mi ta inclui”, paso tur hende merece di sinti nan mes balora den nos comunidad. Awe, e tin su mesun number di telefon, 125. Un number cu por yama gratis y cu ta trece speransa y sosten pa nos adultonan mayor.

Cu compasion y dedicacion boluntarionan di Club Kibrahacha a bin ta maneha Telefoon pa Adulto Mayor den e ultimo aña ofreciendo un orea na cualkier adulto mayor cu ta sinti e necesidad. Si acaso ta sinti tristo, haya falta di bo sernan keri, ta buscando asistencia social, of simplemente kier un combersacion ameno, e servicio di telefon ta disponibel pa tur adulto mayor di dialuna pa diabierna di 8.30AM pa 12.00PM. Minister Arends, encarga cu Asuntonan di Adulto Mayor, a aloca fondo necesario pa pronto por amplia e orarionan te cu atardi y tambe posibilidad pa den fin di siman.

Club Kibrahacha a presenta data colecta durante e ultimo aña cual entre otro e luna cu a ricibi mas yamada tabata na november cu 118 yamada. E top tres districtonan cu tabata yama ta Paradera, Savaneta y Oranjestad.

“Mientras nos ta celebra e gran logro aki, laga nos afirma nos compromiso cu nos adultonan mayor. Inclui nan den nos bida, honra nan experiencia y brinda amor y aprecio pa nan contribucion valioso den nos comunidad,” Minister Arends ta remarca.

Minister Arends ta gradici tur cu a logra haci e proyecto importante aki posibel. E esfuersonan di Lenny Geervliet, Thaina Colina, Kelsey Arends y sigur tur boluntario cu a logra cu cada yamada por ta un sonrisa extra of un ayudo necesario. Por haya mas informacion di e Telefon pa Adulto Mayor na www.mitainclui.aw of riba e pagina di Facebook Telefoon pa Adulto Mayor 125.

Asina bon

Nos Papiamento ta...?

Bo mester ‘proba’ o ‘prueba’ algo?

Den nos edicion di e siman aki di nos column dedica na nos idioma Papiamento, atencion pa e fenomeno di intercambio entre palabra cu ‘o’ y na su lugar ‘ue’ manera nos a hereda/adopta esaki di idioma Spaño. Tin varios verbo na Spaño unda por observa e intercambio aki, manera ‘poder’ cu den cierto aplicacion ta converti den ‘ue’: por ehemplo ‘yo puedo’, ‘tu puedes’, pa despues bolbe na e ‘o’: ‘nosotros podemos’. Algo cu nos tur a siña y cu no tin nada straño cune.

Esaki a haya aplicacion den Papiamento tambe y esey desde antaño. Sin embargo, mas recientemente a surgi un cambio den e uso di un di e palabranan aki cu ta duna problema. De repente nos ta tende hende ta papia di ‘prueba algo’ cu cual nan ta indica ‘duna prueba di algo’. Pero, pa esey e verbo desde antaño tabata ‘proba’, di e ‘probar’ Spaño, mientras e sustantivo semper tabata y ta ainda: e ‘prueba’.

Awor, nos por scucha e comentario cu si ‘pueblo kier papia asina, esey no por ta incorecto’. Laga nos supone un rato cu esey ta un libertad cu cualkier hende tin pa dicidi cu nan ta papia di ‘prueba algo’ na lugar di ‘proba algo’. E ora lo ta bon pa contesta e siguiente preguntanan: pakico lo nos ta papia di forma hustifica di ‘prueba algo’, si e otro variantenan di verbo, a base di e mesun sustantivo, si a keda manera adopta di Spaño? Por ehemplo, nos ta papia te awe di ‘aproba’ y no di ‘aprueba’, di ‘desaproba’ y no ‘desaprueba’; di ‘comproba’ y no di ‘comprueba’. Kico a sucede na caminda cu den e solo caso di e verbo ‘proba’ esaki den papia diario di hopi hende a cambia pa ‘prueba’?

Segun nos opinion, esaki ta e cosnan no asina incomun den un situacion unda un idioma ainda ta basa riba regla no explicita, pero cu hende ta hereda di generacion pa generacion, te un dia un persona ta dicidi di cuminza usa su propio variante, esta e ‘prueba’, probablemente pa falta di conocimento di e forma, te na e momento ey considera corecto, cu ta ‘proba’. Riba kico e pensamento aki ta basa? Riba e hecho cu 50 – 60 aña pasa ningun hende tabata usa e variante di ‘prueba’ aki. E palabra ‘prueba’ tabata y ta existi ainda como sustantivo, pero no como e verbo corespondiente.

Awor, kico ta sabiduria pa recomenda den e situacion crea, unda hasta varios persona conoci den comunidad aparentemente no sabi cu ‘prueba algo’ realmente no ta e forma corecto, pero cu a bira algo bastante comun tambe pasobra nos no tin custumber di coregi otro persona, algo tambe masha normal den un situacion unda te poco tempo pasa no tabatin regla oficial, cu ademas te awe no ta di conocimento amplio cerca publico. Dado momento un cierto palabra ta bira di uso mas amplio y ta bira parti di e vocabulario. Ta pesey e verbo ‘prueba’ ta aparece tambe como tal den e vocabulario oficial, banda di e uso di e mesun palabra como sustantivo. Sin embargo, mirando cu, manera nos a indica anteriormente, ningun di e otro palabranan deriva di ‘prueba’ y ‘proba’ a haya cambio den e sentido aki y ‘prueba’ como verbo a keda algo unico, nos recomendacion ta cu e forma mas corecto y mas antiguo, atrobe segun nos opinion, ta ‘proba’ y no ‘prueba’. Asina ta mantene tambe e uniformidad cu e otro variantenan manera menciona (aproba, desaproba, comproba, comprobante, aprobacion, desaprobacion, probablemente, etc.).

Nos conoce mas caso di e intercambio entre ‘ue’ y ‘o’ cu no semper ta relaciona cu un verbo specifico, pero cu tin un pasado mas complica. Por ehemplo, nos conoce di antaño e sustantivo ‘porta’ cu ta diferencia di Spaño (‘puerta’), muy probablemente pasobra e ta parti di e herencia mas antiguo ainda di Portugues (‘porta’). Pero, despues nos a adopta si e sustantivo ‘puerto’ di Spaño, inclusive su adjetivo ‘portuario’ unda e ‘ue’ ta bira atrobe e ‘o’. Ta di spera cu nos no haya un di e dianan aki un hende bin riba e idea di cambia ‘portuario’ pa ‘puertuario’ pasobra..., bon, pakico?

Cuido medico y material ta scars mientras gangnan violento ta sofoca e capital di Haiti

(AP)—Diamars tironan nobo a los den parti downtown di Port-au-Prince, forsando trahadornan di ayudo pa para cuido necesario pa miles di Hatiano.

Varios siman di violencia a forsa aproximadamente 18 hospital pa stop di traha y a causa un deficit den material medico mientras e waf mas grandi y e aeropuerto internacional principal di Haiti ta keda cera, segun e trahadonan di ayudo cu The Alliance for Internacional Medical Action, a adverti.

"E situacion ta cambiando y afectando nos movemento diario," Antoine Maillard, e coordinator medico di e organisacion basa den Port-au-Prince. E violencia di gang a resulta den desplasamento di 17,000. Hopi di nan a preta den scolnan bandona y otro edificionan unda frecuentemente nan ta comparti un solo baño.

Maillard a bisa cu trahadornan di ayudo por a yega na un di e camponan pa hende desplasa diamars, "pero tin demasiado tiro pa por provee apoyo."

El a bisa cu e crisis di salud ta empeorando. Ta dificil pa busca medicamentonan basico incluyendo antibiotica- y antidiarhealnan desde cu e violencia den e pais a corte suministracion. E medicamentonan limita cu ta disponible a dobel y hasta tripel den prijs.

Tironan di arma ainda ta echo diariamente den Port-au-Prince, aunke e violencia di gang a subsidia un tiki den cierto areanan desde cu agresornan a cuminsa ataca infrastructura clave di gobierno dia 29 di februari.

E hospital publico mas grandi di Haiti, e State University Hospital, ta entre esnan cera. Localisa den e area downtown di Port-au-Prince, esaki a ser apodera pa gangnan cu tambe a haci mescos na farmacianan den bisindario.

Mientras cu tin algun clinica- y hospitalnan priva den operacion, nan ta keda inaccesible pa mayoria hende den e pais unda 60% di e poblacion ta gana menos cu 2 dollar pa dia. Dr. Priscille Cupidon, gerente di actividad medico pa Doctors Without Borders, a bisa cu e pelea andante ta parce un guera. "E crisisnan economico y politico den e pais a laga facilidadnan medico cu tiki recurso," el a skirbi den un rapport publica diamars. "Nos sistema di cuido ta cayendo."

Cupidon, ken ta encarga di un clinica di salud mobil, a bisa cu un ekipo di MSF a bishita un bario cerca di e centro di Port-au-Prince luna pasa cu e no por a accesa desde 19 di februari. "E necesidadnan medico den e area ta hopi halto y tin chens pa crece ya cu e cuido medico ta hopi limita," Cupidon a bisa. Ta calcula cu gangnan ta controla 80% di Port-au-Prince. Pero Carlotta Pianigiani di ALIMA a bisa cu e presencia di gruponan arma a afecta tur e poblacion di e ciudad. E violencia a forsa prome minister Ariel Henry pa anuncia luna pasa cu e lo retira un bes cu crea un conseho presidencial transicional.

Merca:

Hospital na Houston ta bisa dokter a manipula eligibilidad di pashentnan pa transplantenan di higra

(AP)—Un hospital na Houston, Merca, a para su programanan di transplantacion di riñon y higra despues cu el a bisa cu un dokter a manipula un database pa pashentnan di transplante pa higra, haciendo nan ineligible pa ricibi un organo nobo.

Memorial Hermann-Texas Medical Center a bisa den un declaracion diabierna cu nan investigacion andante a descubri cu un dokter a haci "cambionan inadecua" den un database pa hende cu ta wardando transplantenan di higra. E declaracion no a nomber e dokter, pero e University of Texas Health Science Center, UTHealth Houston, a publica un declaracion defendiendo Dr. Steven Bynon, yamando e "un dokter cuidadoso y excepcionalmente talentoso" cu gradonan di sobrevivencia cu ta "entre e mihonan den e nacion."

Memorial Hermann a bisa cu un dokter a haci cambionan na e criteria di aceptacion di e donante, cual ta inclui factornan manera e edad y peso di e donantenan fayecido. E hospital a bisa cu e cambionan inadecua a ser haci solamente na e programa di transplantacion di higra, pero mirando cu liderazgo comparti riba ambos e programa di transplantacion pa higra y riñon, a para tur cos programa.

Cerando e programanan di transplantacion durante e investigacion ta prudente cu un "acusacion di e magnitud aki," segun Karen Maschke, un erudita di investigacion na e Hastings Center, un think tank di eticanan medico. "Nan sa bon cu ora nan pausa un programa, e ta bay tin efectonan grave riba pashentnan. Pues mi ta kere cu probablemente nan no lo tuma e decision aki facilmente."

Acusacionnan asina di manipulando un lista di espera pa transplante por socava e confiansa di publico den e sistema di alocacion di organo, Maschke a bisa. Sin husticia, transparencia y responsabilidad den un programa di transplantacion "bo ta perde, e confiansa di pashentnan, y tambe donantenan," Maschke a bisa, "pasobra donantenan no kier provee organonan si nan ta pensa cu e institucion no ta bay maneha e sistema di alocacion hustamente."

Memorial Hermann a bisa den un declaracion diahuebs pa The New York Times cu un dokter den e programa a admiti di cambia historianan di pashent. E corant a identifica e dokter como Bynon mes.

BONDIA ARUBA

Acusacionnan riba red social tocante morto di pashent a causa di eror na HAP a keda desmenti

(CuraçaoChronicle) - Dia 9 di april 2024, rednan social cu acusacionnan cu un muhe a fayece a causa di mal trabao di HAP. Sinembargo, e investigacion ehecuta pa HAP a revela informacion crucial cu ta desmenti e acusacionnan aki.

E secuencia di eventonan a tuma luga dia 7 di april 2024, ora cu e pashent su yiu homber a tuma contacto cu HAP 11:55am, reportando cu su mama tin dolor di bariga fuerte y sacamento, cual a cuminsa anteriormente e dia aki. Despues di examinacion na HAP, e pashent a ricibi medicamento apropia, incluyendo buscopan pa e dolor di bariga y metoclopramide pa e nausea, alineando cu e guianan di NHG, cual ta e asociacion pa dokternan di cas Hulandes. Despues di ser observap a 45 minuut, durante cual su condicion a mehora, e pashent a ser conseha pa contacta HAP si su sintomanan empeora of bishita su docter di cas e siguiente dia.

Despues, mientras nan tabata na caminda pa cas, e pashent a experiencia dolor di bariga atrobe y a pidi su yiu pa yama departamento di emergencia. E departamento di emergencia a sugeri laga e buscopan tuma efecto. Desafortunadamente, na momento cu el a yega cas e pashent a herida su mes y a sangra, cual posiblemente a keda empeora pa medicamento pa haci e sanger mas fini. El a ser hiba departamento di emergencia, unda no a haya ningun abnormalidad. Apesar di esaki, el a keda interna pa mas evaluacion y despues hiba unidad di cuido intensivo. Tragicamente, e pashent a fayece dia 8 di april a causa di shock septico, cual no ta relaciona cu e sintomanan cu e pashent a presenta na HAP ni tampoco e medicamento cu el a ricibi.

Ademas, dialogo cu e pashent su yiu homber a revela cu tabatin un mal comprendemento tocante e Buscopan, cu e dokter di cas sugiriendo algo otro. Sinembargo, e guianan di NHG ta sostene HAP su accionnan.

Control di trafico di escala grandi na Corsou ta expone centenares di violacion

(CuraçaoChronicle) - Den un operacion di escala grandi, unidadnan di polis di Corsou a haci control di trafico extenso durante e siman aki riba careteranan crucial di e isla. E controlnan aki a tuma luga riba Pater Euwensweg y Weg naar Westpunt alrededor di hòfi Bill y Nijlweg, contra mas tanto violacionnan di exceso di velocidad.

En total, 159 vehiculo a ser controla. Di e vehiculonan cu a controla como parti di e accion, mas o menos 32 chauffeur a termina ta ricibi un boet a causa di surpasa e limite di velocidad stipula pa e caretera. Adicionalmente, a duna 47 boet pa un rango di otro violacionnan cu tambe ta inclui stuur sin un rijbewijs valido, seguro cu a caduca, no usa faha di siguridad y un windshield daña. 3 vehiculo a ser confisca tambe durante e control aki.

Durante e control di trafico aki, e Ministerio Publico (OM) a colecta mas di 2,800 florin Antiano den boet so. E controlnan aki ta forma parti di un esfuerso cu ta andando pa aumenta e siguridad riba e cayanan di Corsou, esfuersonan cu lo sigui tuma luga.

Miembro di Parlamento ta trece dilanti preocupacion a causa di finalisa Corsou su emblema nacional

(CuraçaoChronicle) - Miembro di Parlamento Steven Croes di partido PAR a trece dilanti su preocupacionnan tocante e atraso den finalisa e status di Corsou su Emblema Nacional. Croes a revela cu inicialmente el a acerca Minister di Educacion y Cultura, Sithree van Heydoorn, dia 29 di juni 2023 buscando clarificacion riba e topico aki. Sinembargo, apesar di su esfuersonan, Croes nunca a ricibi un respuesta for di e Minister.

A causa di falta di comunicacion, Croes a tuma e iniciativa di manda un carta di siguimento pa Minister Van Heydoorn, reiterando e urgencia di atende e topico aki pa e beneficio di pueblo di Corsou. Croes a enfatisa cu resolve e status di e Emblema Nacional no ta solamente esencial pa e identidad di Corsou sino tambe crucial pa conclui un proceso cu ta hopi probabel di tin gastonan significante.

Croes a trece dilanti varios pregunta na Minister Van Heydoorn, urgiendo contesta pronto.

Croes ta pidi pa Parlamento ricibi un copia di e investigacion cu SOAB a haci tocante esaki. E ta busca clarificacion riba e status actual di Corsou su emblema, mientras tambe

e ta cuestiona dicon e gobierno di Corsou te ainda no a finalisa e emblema su status, specialmente considerando cu un ganador a selecta 10 di october 2022, mas di un aña y mey atras.

E ta haci un pregunta tocante e conclusion oficial di e proceso y ki tempo e gobierno di Corsou lo cuminsa cu e uso di e emblema nobo.

Finalment, e kier transparencia tocante e costo total durante e proceso completo di determina Corsou su embleme nacional.

Croes a enfatisa e importancia di e transparencia y responsabilidad den e procesonan gubernamental, specialmente tratando topiconan significante manera e Emblema Nacional, cual tin un balor simbolico pa e pueblo di Corsou.

Hulanda ta pushando biyones den standard di alocacion pa Defensa di NATO y apoyo pa Ucrania

(NLTimes)—E gobierno Hulandes demisionario ta pushando biyones den fortalecemento di alocacion pa su Defensa pa por cumpli cu e standard di NATO y pa mas apoyo pa Ucrania, segun fuentenan cercano di e gobierno a conta RTL Nieuws.

E aña aki, Ucrania lo haya 400 miyon euro mas den apoyo militar for di Hulanda, segun e fuentenan di e locutor. Esey ta riba e 2 biyon euro den apoyo cu e gobierno a presupuesta caba pa Ucrania den 2024. E suma adicional ta nota den e Spring Memorandum—e update di cada primavera riba e presupuesto nacional.

E gobierno tambe ta poniendo 1.5 miyon euro na banda pa apoya Ucrania otro aña. Segun e fuentenan di RTL, e placa lo bay pa apoyo militar, buscamento di hechonan pa crimennan di guera, y reconstruccion di e pais.

E gobierno tambe ta invertiendo den defensa pa cumpli cu e standard di NATO di gasta 2% di su GDP riba forsanan arma. Hulanda no a logra cumpli cu e meta ey aña pasa.

Cu e inversionnan adicional, alocacion pa defensa Hulandes lo ta 2.15% e aña aki, 2.05% den 2025 y 2.22% den 2026. Despues di esey, ta keda na e gobierno nobo pa sigura cu e adheri na e standard di NATO.

Casi tur partido a lista adherencia na e standard di NATO como un prioridad den nan programanan di eleccion aña pasa, pues e inversionnan aki probablemente lo continua.

Ora ta trata di Ucrania, na otro banda, PVV—awo e partido mas grandi den parlamento—historicamente ta en contra di duna aporte. E gabinete demisionario por ta purbando di garantisa mas hopi placa posible pa e lucha contra invasornan Ruso prome cu e gobierno nobo tuma over.

Partido politico 50PLUS den problema financiero despues cu hefe di finanzas ta disparce cu boekhouding

(NLTimes)—E partido politico 50PLUS actualmente no por haya acceso na su administracion financiero. E ex-hefe di e comision financiero, Johan Hessing, a tuma e documentonan cas despues cu a vota pa e retira luna pasa, y esaki ainda no a aparece back den e oficina di e partido na Den Haag.

Mientras tanto, un agencia di aviso a recluta un agencia di coleccion pa yuda recupera un pago atrasa pa e campaña di eleccion aña pasa. E presidente nobo, Willem Dekker, ta pensa cu no ta logico cu Hessing a tuma henter e administracion financiero cune. “Esey no ta pertenece den Zeeuws-Vlaanderen; mi ta pensa cu e ta hopi leu for di Den Haag. El a priminti cu e lo trece back n’e oficina, pero mi no tin ningun idea ki ora. Pasenshi ta un virtud, pero eventualmente a bira suficiente,” Dekker a conta ANP.

Dekker a ser apunta como presidente na un reunion di miembro luna pasa. Hessing tabata entre e esnan cu a ser vota afo durante e reunion. Desde e comienso di aña, e agencia di aviso, cual kier keda anonimo, ainda tabata kier un recibo di 13,000 euro paga pa e actividadnan di campaña. Director Joost Konings di e compania di coleccion, Invorderingbedrijf Amsterdam, ta pensa cu un lucha interno no ta un excuus pa pagonan atrasa y lo dicidi despues di e weekend aki si e lo bay corte den nomber di su cliente.

50PLUS a scapa un asiento den Tweede Kamer pero ainda tin un asiento den Eerste Kamer, e senado Hulanes. E asiento ta ocupa pa Martin van Rooijen, ken tabata secretaria di estado pa Finanzas y parlamentario pa CDA.

Konings a agrega cu 50PLUS ta kere cu nan no mester paga pa impuesto riba e recibo di e compania di aviso. Sinembargo, un vocero pa e Belastingdienst a bisa cu partidonan politico mester paga impuesto cu e tipo di pagonan aki.

E directiva nobo di e partido tambe no por haya acceso na e cuenta di banconan di e partido, como cu nan mester aprobacion for di e Camara di Comercio pa haci esaki. Dekker kier warda pa esaki y pa e regreso di e administracion financiero prome cu duna un respuesta sustantivo tocante e pagonan atrasa. E presidente di e partido ta spera di por haya acceso na e administracion financiero pa fin di e luna aki.

Proyecto di ley ta busca protege derechonan di huerfano pa feminicidio na Bolivia

(EFE) – Diahuebs ultimo a presenta un proyecto di ley cu ta busca protege muchanan y hobennan huerfano pa via di feminicidio na Parlamento di Bolivia, algun di e aspectonan cu ta plantia ta: pago di bono, acceso na universidadnan y terapia di rehabilitacion pa menor di edad.

"Aliansa pa Huerfanonan di Feminicidio na Bolivia a presenta e propuesta legal, e grupo aki ta conforma pa casi 40 institucion y ta "recoge e necesidadnan berdadero di famianan afecta," Mercedes Cortez, coordinador di Fundacion Voznan Liber a bisa.

E proyecto di ley ta propone e pago di un bono di no menos cu 472 Boliviano (69 dollar), loke ta ekivalente na 20% di salario minimo nacional na unda e persona responsabel pa e menor ta esun cu por cobra e bono aki.

Ademas, lo entrega un subsidio di alimentacion, e garantia estatal pa muchanan por drenta na sistema educativo "y lo drenta di manera directo y gratuito" na universidadnan y otro centronan di formacion publico.

Cortez a agrega cu e propuesta ta "establece e creacion di ekiponan multi displinario di psicologonan y trahadonan social" den cada departamento di e pais pa haci siguimento na e casonan y proporciona "terapia di rehabilitacion y recuperacion."

E proyecto di ley ta tuma na cuenta e muchanan menor di edad cu limitacion, yiunan di muhe cu a comete suicidio producto di violencia machista y muchanan cu ta keda huerfano den casonan unda e muhe ta comete e delito.

Bolivia "no tin ni un registro oficial of consolida" tocante e number di muchanan y hobennan huerfano pa feminicidio di nan mama, segun Cortez a sigura.

Un calculo reciente a establece cu ta existi 788 muchanan den condicionnan ey, aunke segun un conteo "no oficial" di Fundacion Voznan Liber e cifra ta yega na 1.085 mucha.

Den e presentacion di e proyecto di ley a menciona cu ta normal cu esnan huerfano di feminicidio ta enfrenta episodionan di abandono escolar, explotacion laboral, abuso sexual y den casonan extremo, ta yega na comete suicidio.

E proyecto anuncia den jornada aki ta e number 4 di e mesun topico cu a presenta na Legislativo Boliviano den ultimo cinco aña ya cu esunnan anterior no a ser considera.

Otro paisnan den region tin avancenan di e tipo di legislacion aki, manera Ecuador y Chile, na unda ta haci pagonan na fabor di e muchanan huerfano debi na feminicidio.

Asina mes Uruguay cu ta otorga un seguro di salud pa menornan di edad, ademas di Peru y Paraguay cu tin un agenda di proyectonan similar.

Fiscalia di Bolivia a reporta 16 feminicidio y 14 infanticidio den prome tres luna di e aña aki, un cantidad menos compara cu e mesun periodo di 2023.

Casi un miyon di hoben na Honduras no ta traha ni ta studia, 72% di nan ta hende muhe

(EFE) – Tres di cada dies hoben entre 12 y 30 aña ni ta traha ni ta studia na Honduras, loke ta supone casi un miyon y 72% di nan ta hende muhe, un problema cu ta asocia na falta di oportunidadnan y abandono escolar cu a bira pio pa presencia di crimen organisa.

Cerca di un miyon hoben Hondureño "ta den un situacion cu no ta trata ni ta studia," segun Jorge Valladares, director di proyecto Futuro Briyante di organisacion Vision Mundial, ken a menciona datonan di Instituto Nacional di Estadistica (INE).

"Esaki ta un di e cifranan mas significativo di loke ta trata vulnerabilidad social, di ta mucha y hoben den un pais den desaroyo," a señala.

E cifra di e denominado "ninis" ta representa 30% di 3.190.136 hoben na Honduras, pais na unda e parti di e poblacion aki ta mira cu cada dia nan integracion den mercado laboral ta mas dificil y nan ta bira victima di crimen organisa di forma mas facil, segun Valladares.

Ora no tin oportunidadnan laboral ni educativo, specialmente den areanan rural, hobennan ta haya nan mes obliga di sali for di nan pais of participa den crimen organisa, loke "ta vulnera nan derechonan" y "ta expone nan pa droganan, trafico ilicito y embaraso adolescente."

Valladares a adverti cu esnan denomina como "Ninis" ta trata di un "problema historico", ya cu e cifranan di nan no a cambia den ultimo decada na Honduras, na unda pandemia di Covid-19 a genera "condicionnan ainda mas duro" y a haci e pais "bay back 10 aña atras den terminonan di desaroyo."

72% di e hobennan hende muhe na Honduras, casi 700.400, no ta studia ni ta traha, loke ta supone e dobel cu hende homber (28%) y e 56,8% di e total cu ta biba den areanan rural, di acuerdo cu cifranan di INE.

Valladares a sostene cu ora hendenan muhe ta bira Ninis, por tin como consecuencia un matrimonio trempan of embaraso durante adolescencia, loke ta afecta nan desaroyo y ta causa mas pobresa.

Tambe a resalta cu e porcentahe halto di hende muhe hoben di e grupo aki ta resalta e "discriminacion" y diferencia di genero den mercado laboral na Honduras, na unda hopi di nan tin menos oportunidad pa haya educacion y capacitacion tecnico pa e motibo simpel di ta hende muhe.

Minister di Secretaria di Muchanan, Hoben y Famia di Honduras (Senaf), Lizeth Coello, a bisa cu e problematica aki na largo plaso tin un "costo social hopi grandi" pa perdida di capital humano.

P'esey Gobierno ta analisando alternativanan pa atrae e muchanan y hobennan aki cu bandona scolnan pa varios motibo, el a sigura.

Cuba: Apenas mita di poblacion Cubano ta ricibi servicio di awa di manera stabiel

(CiberCuba) - E ingeniero Alexi Acosta Cruz, vice presidente di OSDE Agua y Saneamento a confirma cu na Cuba solamente e mita di e poblacion ta ricibi e servicio aki di un manera stabiel y sigur.

Den declaracionnan realisa na Mesa Redonda diaranson ultimo, Acosta a splica cu na e pais tin 2.600 luga cu sistema di canalnan subteraneo, mas di 3.000 stacionnan di pomp awa y mas di 24 mil kilometer di red y di tubonan subteraneo cu ta beneficia mas di 8.8 miyon di persona.

Sinembargo, di e total aki solamente un 48% ta conta cu un sistema di suministro di indicadornan di calidad, accesibilidad y disponibilidad cu ta garantisa un servicio sigur.

"E resto di e poblacion ta ricibi e servicio a traves di otro modalidadnan, manera e suministro di awa den tubo. Nos ta trata di yega na e cantidad mas grandi di Cubanonan posible," el a sigura.

E region oriental di e pais tin e problemanan mas grandi den loke ta e suministro di awa limpi. Den e centro di e ciudad tin dificultadnan den teritorionan cu hopi sero y na e ciudad di Santa Clara.

"E cantidad di persona afecta pa e falta di awa na Cuba ta alrededor di 500 mil, aunke hopi abao di loke a wordo reporta na otro momentonan di escasez di awa," e funcionario a bisa.

Den e programa di television tambe a participa Jose Antonio Hernandez Alvaraez, presidente di OSDE Agua y Saneamento, ken ta sigura cu e empresa estatal ta impulsa tres programa di inversion principal: reposicion di ekiponan di pompmento, midimento y cambio di e matriz energetico.

E di tres ta fundamental memey di e crisis actual na Cuba, no solamente pasobra e ta contribui na e ahoro di combustible, pero tambe pasobra e ta permiti cu e ekiponan di pompmento ta

funciona, cualnan ta wordo afecta continuamente pa e blackoutnan.

E suministro di awa na Cuba ta depende di electricidad. E mayoria di e sistemanan di pompmento ta funciona cu e energia ey y poco di nan tin respaldo di generatornan electrico.

Un blackout di energia ta retrasa e reestablecemento di e servicio di awa, sobretodo ora cu e sistemanan di suministro ta ubica mas di 30 km leu di e nucleonan di poblacion.

E director di e empresa a bisa cu e ta dunando prioridad na e compra di productonan kimico pa garantisa e purificacion di awa y cumpli cu e normanan di higiena y sanidad.

E ta sigura cu nan ta aumentando e reparacion di tuberianan y e suministro di awa a traves di trucknan di carga den areanan cu tin deficit.

Hernandez a reconoce cu e prijs di awa a aumenta shete biaha mas despues di e proceso di reorganisacion, pero el a keha cu e costo di electricidad a aumenta 16 biaha mas y esun di combustible 19 biaha mas, door di cual a aumenta e costo di awa.

Puerto Rico: Ayudo pa pago di awa, coriente y huur atrasa t'ey back

(ElNuevoDia) - E Administracion di Vivienda Publico (AVP) a reactiva e programa di asistencia pa pago di huur, cual su ciere a cuminsa wordo ehecuta den luna di september di aña pasa, door di compronde cu "tin necesidad" pa e ayudo aki pa pago di huur, awa y coriente, den casonan cu tin retraso.

Shete luna despues di e anuncio di e ciere di e programa, y cu 25 miyon di dollar di fondonan federal, e administrador di AVP, Alejandro Salgado, a duna di conoce cu desde ayera ciudadanonan por a cuminsa haci nan peticionnan.

"Nos ta reactivando e Programa di Asistencia pa pago di Huur. obviamente, e motibo pakico nos ta reactiva e programa ta pasobra cu AVP a determina cu tin un necesidad, personanan cu tin mester di ayudo pa e pago di huur, como tambe pa e pago di utilidadnan," Salgado a indica den un entrevista cu El Nuevo Dia.

"Nos a decidi cu nos ta bay usa fondonan cu ta keda disponible bao di e di dos asignacion di ARPA (Ley di Plan di Rescate Mericano). Tin aproximadamente como 25 miyon di dollar cu ta disponible pa sigui duna asistencia na nos ciudadanonan, asina ta cu nos a dicidi di reactiva e programa ey for di ayera diabierna," el a agrega.

E 25 miyon di dollar ta esunnan cu AVP a separa pa construi vivienda accesible na Vieques, pero aworaki e entidad publico a dicidi di redirigi e placa ey pa reactiva e programa, e funcionario a sostene. El a agrega cu e proyecto pa construi residencianan na e isla municipio ta riba pia ainda, pero e ta bay wordo desaroya cu placa identifica y separa di e fondonan cu e dependencia publico di Departamento di Vivienda Federal ta ricibi.

"Ainda tin personanan cu tin mester di ayudo pa e pago di huur y e pago di awa y coriente. Nos ta bay haci tur cos posible pa por yuda nan. Nos ta bay haci tur cos posible pa por asisti e personanan ey y elimina e riesgo di cu nan por keda sin hogar," el a apunta.

E reactivacion tabata un determinacion di e gobierno di Puerto Rico, e titular di e agencia a indica, ken a bisa cu no tabatin mester di aprobacion di autoridadnan federal pasobra e uso cu lo duna e fondonan ta den liña cu loke a keda estableci cu e gobierno di Merca.

E programa ta provee ayudo pa cumpli cu e pago di huur di vivienda y servicionan di coriente y awa cu ta atrasa. El a cuminsa na april di 2020, despues di e emergencia cu e pandemia di covid-19 a provoca.

E beneficio ta paga te cu 200% di e huur rasonabel den e municipio di e solicitante determina pa e Departamento di Vivienda federal, ariba e base di un tabel cu su cantidad ta varia pa cada pueblo y e composicion familiar.

E storia di Jon Snow no lo sigui den siguiente pelicula, segun Kit Harington

(AP) - Winter, aparentemente no lo bin back. Kit Harington a aclaria cu no lo tin un pelicula continuando Jon Snow su storia di e hit masivo di HBO "Game of Thrones."

"No tin plan pa esaki actualmente. E no ta riba mesa pa awo," Harington a conta The Associated Press durante un entrevista. "Game of Thrones" a caba den aña 2019 despues di 8 temporada, sinembargo e posibilidad di e continuacion a keda core rond y hopi a specula tocante esaki. Fanaticonan mester a warda 3 aña pa e unico serie basa riba e hit, e serie HBO "House of the Dragon," cual ta tuma luga 2 siglo prome cu Game of Thrones.

Un serie cu ta centra alrededor di Snow, ken a cuminsa "Game of Thrones" como un 'outcast' y parti di The Nights Watch y a lucha pa yega na un posicion di mas poder na Westeror y e berdad tocante su ancestria, aparentemente tabatin algun aña den desaroyo. "Nos a tira rond algun idea pero nada a realmente keda, y nos lo laga esaki te akinan pa awo," Harington a conta.

Un vocero di HBO a nenga duna comentario na AP.

E serie basa riba Snow no ta e prome cu a pone riba ijs. Den aña 2019, HBO aparentemente a stop un serie cu ta tuma luga miles di aña prome cu Naomi Watts y te hasta a graba un episodio pa presenta esaki.

Pa Harington, recientemente el a partner atrobe cu HBO pa aparece den e tercer temporada di e red su serie "Industry," cual ta lansa fin di e aña aki. E actor a bisa cu e "tabata hopi contento" di por participa riba e serie, cual ta basa riba London su mundo financiero.

Huicio ta cuminsa na Thailand contra e yiu homber di actornan Spaño

(AP) - Corte na Thailand a cuminsa un huicio diamars contra e yiu homber di actornan Spaño acusa di asesina y corta den pida un ciruhano Colombiano riba un isla turistico popular.

Daniel Sancho Bronchalo, 29, a ser acusa oficialmente pa fiscalnan den october a causa di e asesinato di Edwin Arrieta Arteaga, kende su restonan a ser haya den saconan di plastic na Koh Pha Ngan, un isla famoso pa su "fiestanan di luna yen."

Abogado Juan Gonzalo Ospina Serrano, ken ta representa Arrieta su famia, a conta reporteronan na Koh Samui Provincial Court prome cu e huicio cu e famia tin confiansa cu e fiscalnan di Thailand lo trece husticia. "Nan ta gradici y tin speransa cu e ley di Thailand tin forsa y e berdad lo ser conta," el a declara.

E acusacion den contra di Sancho ta inclui asesinato premedita, scondemento di un curpa y destruccion di otro hende su documentonan, cual ta relaciona na e hecho cu el a daña Arrieta su paspoort. Sancho a declara su mes inocente na asesinato premedita y destruccion di documentonan pero si a declara su mes culpabel na sconde e curpa.

E acusacion di asesinato premedita ta carga un posibel sentencia di morto. E sentencia maximo pa daña otro persona su documento ta carga un sentencia maximo di 5 aña y un boet di 2,750 dollar. Sconde e curpa ta carga un aña den prizon y un boet di 550 dollar.

E huicio lo habri cu declaracionnan di testigonan cu e acusado a trece, Apichart Srinual, un abogado di Thailand cu ta representa Sancho a informa.

Ora a puntra si e tin confiansa tocante su caso di defensa, Aprichart a bisa cu esaki ta "depende riba e evidencia," agregando cu "tin hopi testigo y e ta depende riba kico nan lo bisa."

Aruba One Happy Island Lions Club y Friends Of Lions a organisa otro proyecto Tayo Riba Mesa

Recientemente Fundacion Aruba One Happy Island Lions Club hunto cu Friends of Lions a organisa e prome "Tayo riba Mesa", pa aña 2024. Esaki ta un proyecto den cuadro di e programa di Lions International "Hunger Relief", caminda danki na e sosten di comunidad y Friends of Lions ta yuda famianan den necesidad.

Riba e diasabra di e evento un total di 522 persona procedente di famia di menos recurso a ricibi nan cuminda di merdia te na nan porta di cas. Esaki tabata posibel danki na e cooperacion y contribucion ricibi di amigonan comerciantenan, boluntarionan di Cruz Cora, boluntarionan di Fundacion Pa Nos Comunidad, amigonan Lions, y Miembronan Aruba One Happy Island Lions Club. Proximamente nos lo sigui organisa Tayo Riba Mesa, e siguiente lo tuma luga dia 25 di mei pa asina sigui yuda esnan den necesidad. Un biaha mas masha danki na un y tur!

Sr. Ivan Jansen ta haya reconocimento pa su contribucion significante na e herencia cultural musical di Aruba

Diaranson anochi na Cas di Cultura, Sr. Ivan Jansen a haya un reconocimento pa su contribucion significante na e herencia cultural musical di Aruba.

Ivan su CV ta impresionante, Ivan no ta solamente un musico, un guitarista clasico y di jazz, sino tambe e ta productor, compositor, areglista, educador, lider di banda y empresario. Ivan ta un musico multifacetico y cu yen habilidad, creatividad y talento.

Ivan ta e prome guitarista clasico profesional di Aruba. Ivan a sa di prepara su mes academicamente hopi bon. El a sigui su estudio di guitara clasico na Colombia y a atende tayer na Venezuela. Ademas Ivan a gradua cum laude na Berklee College of Music na Boston, cu ta un di e universidadnan di musica mas renombra mundialmente.

Tambe Ivan ta un guitarista di e genero di jazz y ta e prome Arubiano cu a incorpora ritmonan di folklore musical di Aruba, den conceptonan harmonico contemporaneo di jazz for di den añanan 1980. Un ehempel ta e composicionnan di Padu del Caribe y Rufo Wever pa toca riba piano, Ivan a aregla esakinan pa toca riba guitara. Esakinan ta innovacionnan di Ivan Jansen cu ta bay den historia musical di Aruba.

Ademas Ivan tin su mesun website ivanjansen.com riba cual mundo henter por scucha su composicionnan. Hunto cu tur esaki Ivan ta deleita nos turistanan den hotelnan cu nos musica. Ta remarcabel cuanto Ivan ta stima nos Pais Aruba y con e ta crea y promove Aruba su musica.

Algo otro cu ta notabel ta cu Ivan gusta yuda y traspasa su conocemento. Ivan ta docente di guitara clasico y electronico na Scol di Musica Rufo Wever. No solamente e ta siña su studiantenan pa bira un bon guitarista pero tambe e ta inculca e amor pa musica di folklore den e hobennan. Ademas Ivan ta prepara su studiantenan pa drenta conservatorio y practica nan carera musical localmente of den exterior.

Hunto cu tur esaki Ivan a funda un compania pa representa e musiconan y cantantenan y ta yuda promove artistanan jong pa nan progresa y pa nan por haya contracto pa nan por actua den varios hotel y otro establecimento.

Tin hopi mas di conta di Ivan por ehempel cu el a toca pa miembronan di nos Cas Real y tambe a forma parti di varios orkesta sinfonica y concitertonan local y internaciona-

Accidente pa falta di preferencia na Tanki Leendert

Diahuebs merdia a drenta informe di un accidente na Tanki Leendert, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin comprende cu aki ta trata di un accidente unda cu un Nissan March no a duna un Kia Cerato preferencia y nan a dal den otro. Afortunadamente ningun hende a resulta herida.

Chauffeur a dal tras di Nissan March

Diahuebs mainta a drenta informe di un accidente na Hendrikstraat, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin comprende cu aki ta trata di un accidente unda cu e chauffeur di e autobus no a regula su velocidad ni a mantene distancia a bay dal tras di e Nissan March su dilanti. Afortunadamente ningun hende a resulta herida.

Chauffeur di boxtruck a bay dal tras di un Hyundai Creta heridando su chauffeur

Diahuebs merdia a drenta informe di un accidente na Caya G.F. "Betico" Croes, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin comprende cu ta trata di un accidente unda e chauffeur di un boxtruck no a regula su velocidad ni a mantene distancia a bay dal tras di un Hyundai Creta. Na prome instante a bisa cu no tin persona herida pero despues di un rato e chauffeur di e Creta a cuminsa keha di dolor y a pidi pa ambulance bin control'e.

Grupo di hoben cara tapa y arma a bay Madiki menasa otro hoben

Diahuebs atardi a drenta informe di cu un grupo di hoben cara tapa y arma a presenta na Madiki y menasa un otro hoben, mesora a dirigi varios patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin comprende cu aki lo ta trata di e gang di Haïtianonan di eybanda mes. Nan lo a presenta y a baha cu arma di candela, cuchiu y palo y a menasa e hoben despues nan a bay den un Nissan March shinishi pero e number si e no a logra mira. Polis a tuma su declaracion y a conseh'e pa bay recherche pa entrega keho di menasa. Mientras e patruyanan a bay rondia den e area.

Polis buscando e gang di Haiti menasador a encontra nan cu 8 cuchiu den auto

Despues di a tuma declaracion di e hoben menasa polis a sali en busca di e Nissan March cu e gang di Haiti, mesora a para nan y baha nan for di e auto.

Buscando e armanan polis a bin encontra no menos cu 8 cuchiu. Polis a confisca esakinan y a detene nan. Ta trata aki di 3 hoben y a hiba nan na warda di polis. Mientras a laga e auto para un banda riba e acera.

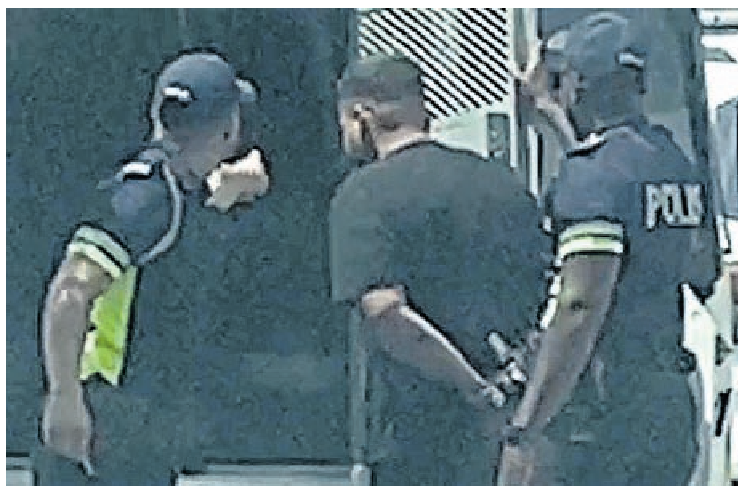

Habitantenan di Jaburibari tin problema serio cu asunto di cacho riba caya

Diaranson anochi si habitantenan di Jaburibari a fada di e cachonan di un bisiña cu no ta mara su cachonan ni ta hisa su cura.

Pa algun tempo caba e habitantenan ta rabia ya cu e cachonan ria caya ta bolter barinan, subi riba dak di auto ranca y destrosa bumpernan di auto y a laga hopi sushi atras. E habitantenan a yega asina leu te hasta di roga e doño pa sea mara su cachonan, hisa su cura pa asina e cachonan no sali. Polis a bay papia cu e doño y esaki a declara cu el a bay pa entrega su cachonan pero nan a nenga di acepta nan.

Polis a detene homber cu a maltrata su pareha na Sero Patrishi

Diahuebs mainta a drenta informe di un caso di problema di pareha escalando na Sero Patrishi, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un caso unda e homber ta agredi su pareha. Polis a tuma nota y mesora a detene e homber mientras a bisa e dama pa e bay recherche pa entrega keho di agresion.

Polis y bombero a bay Mabon pa auto cu a pega na candela den oranan di madruga

Diahuebs madruga a drenta informe di cu tin un auto na candela na Mabon, mesora a dirigi tanto polis como bombero na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin encontra cu un Suzuki Swift na candela. Na yegada di e bombero nan a combati y paga e candela.

Ruman homber ta saca cuchiu pa su ruman muhe

Diahuebs mainta a drenta informe di un caso di menasa cu arma na Cantaloupestraat, mesora a dirigi patruyanan na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu eynan tin 2 ruman ta biba y e muhe ta hasta permiti e ruman usa su droga. Pero ultimamente el a bira hopi agresivo y e mainta aki el a saca un cuchiu y a menas'e cu esaki, y e ruman muhe a yama polis y ta entrega keho di menasa.

Boroto di weldermento na aeropuerto ta stroba turistanan kedando na Hyatt Palace

Diaranson anochi a drenta informe di un zonido iritante cu ta stroba turistanan di e hotel banda di aeropuerto pa drumi, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un boroto cu ta bini for di un bisiña cu ta welder den oranan laat di anochi. Polis a papia cu e bisiña y esaki a coopera pa asina para e trabao den anochi.

Polis a confisca un auto casi nobo relaciona cu un investigacion

Ultimamente polis ta trahando riba un caso unda a rekeri confisca un auto.

Nos a busca tur manera pa haya sa ki caso pero no a logra haya contacto cu e voceronan policial encuanto e confiscamento di e auto aki. Pero esaki nos ta sospecha cu lo ta un caso cu proximamente lo bay sali na cla.

Polis a intermedia pa 2 dama cu no kier e homber mas na e cas

Diaranson anochi a drenta informe pa polis bay intermedia na un cas na Simeon Antonio, mesora a dirigi un patruya na e cas.

Polis a papia basta largo pa convence e homber pa e bay for di eynan pasobra nan no kier e homber ey mas na e cas. Despues di basta papiamento e homber a compronde y a bandona e sitio.

Polis y ambulance a bay pa un accidente cu hende herida na Cumana

Diaranson mainta a drenta informe di un accidente cu hende herida na Cumana, mesora a dirigi tanto polis como ambulance na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente pa falta di preferencia. Debi na e impacto 2 persona a resulta herida. Na yegada di e ambulance nan a atende e victimanan.

Polis y bombero a bay pa un mata na candela den J.G. Emanstraat

Diaranson anochi a drenta informe di cu tin un mata na candela den John G. Emanstraat, mesora a dirigi tanto polis como bombero na e sitio.

Na yegada di e bombero a bin descubri cu aki ta un mata dilanti un ex-negoshi cu actualmente ta cera. Na yegada di bombero mesora a combati y paga e mata cu tabata na candela.

Instagram ta cuminsa censura mensahe pa proteha hobennan y combati extorcion sexual

(AP) - Instagram ta bisa cu nan lo lansa hermentnan nobo pa proteha e hobennan y combati extorcion sexual, incluyendo un funcion cu lo automaticamente censura desnudes den mensahenan priva.

E plataforma di rednan social a bisa den un publicacion diahuebs cu nan lo test e funcionnan como parti di su campaña pa lucha contra estafanan sexual y otro formanan di abuso di imagen," y pa haci hopi mas dificil pa criminalnan por contacta hobennan.

Extorcion sexual, of sextorcion, ta involucra convence un persona pa manda potretnan explicito online y despues menasa di haci e potretnan aki publico si e victima no paga of haci fabornan sexual. Casonan di perfil halto recien ta inclui dos ruman homber di Nigeria kendenan a declara nan mes culpabel

na sexualmente extorciona mucha hombernan y hobennan na Michigan, incluyendo un cu a kita su propio bida y un diputado di Virginia ken a sexualmente extorciona y secuestra un mucha muhe di 15 aña.

Instagram y otro companianan di red social a enfrenta critica creciendo pa no haci suficiente pa proteha hobennan. Mark Zuckerberg, e CEO di Instagram su doño Meta Platforms, a pidi disculpa na e mayornan y victimanan di e tipo di abuso aki durante un audiencia di Senado anteriormente e luna aki. Meta, cual ta basa na Menlo Park, California, tambe doño di Facebook y WhattsApp pero e funcion aki no lo ser agrega na mensahenan manda riba e plataformanan aki. Instagram a bisa cu e estafadornan hopi biaha ta usa mensahenan priva pa "pidi imagennan intimo." Pa combati esaki, pronto lo cuminsa test un funcion di proteccion di desnudes pa mensahenan priva cu ta censura cualkier imagen cu desnudes "y ta encurasha hende pensa dos biaha prome cu manda imagennan di e tipo aki."

"E funcion ta diseña pa no solamente proteha hende di mira desnudes cu nan no a solicita den nan mensahenan, pero tambe pa proteha nan di estafadornan cu ta manda imagennan asina pa e victima cay den e trampa," Instagram a bisa.

E funcion lo ta sendi automaticamente globalmente pa hobennan di menos di 18 aña. Adultonan lo ricibi un notificacion cu ta encurasha activa esaki.

E imagennan di e tipo aki lo ser censura sin advertencia, dunando e usuarionan e opcion pa mira esaki. Tambe nan lo ricibi e opcion di blokia esun cu a manda e potret y reporta e combersacion.

Pa e personanan cu manda mensahe cu desnudes, nan lo ricibi un mensahe cu ta corda nan pa tene cautela ora di manda "potretnan sensitivo." Tambe nan lo ser informa cu nan por delet e potret si nan cambia di pensamento, pero cu tin chens cu e otro persona a mira e potret y save esaki caba.

Di mesun manera cu Meta su hermentnan y politicanan tocante siguridad di mucha, criticonan a mira esaki como un paso positivo pero cu esaki no ta bay suficientemente leu.

"Mi ta kere cu e hermentnan anuncia por proteha esun cu manda e potret y esaki ta bon bini. Pero ki ta pasa cu e recipientenan?" Arturo Bejar, ex director di ingenieria na e gigante di rednan social a comenta,

Password pa alarma falso di miles sistema di alarma por ser haya online a causa di leak di software

(AP) - E password pa alarma falso di miles di sistema di alarma Hulandes tabata facil pa haya online a causa di un leak den software di Global Carrier, cual ta ser usa pa SMC alarm center, entre otro, na Hulanda. SMC y Carrier Global tabatin conocemento di e problema pa henter un aña, fuente interno Joris Talma a conta BNR.

Investigacion di BNR a mustra cu e leak a afecta por lo menos 26,000 sistema di alarma Hulandes conecta na SMC, incluyendo esun di supermercado, banco, servicionan di gobierno, companianan di utilidad, un printer di placa y Fox-IT, un compania cu ta mantene e secretonan di estado.

E leak aki ta trata password cu e clientenan ta duna verbalmente na e centro di alarma despues di un alarma falso cu tur cos ta bon y e centro no mester notifica polis. E leak tambe ta inclui e nomer y adress di e clientenan. Celebridadnan y otro personanan prominente a ricibi un designacion separa for di SMC, cual ta haci cu nan ta hopi facil di haya den e gran cantidad di data.

Talma, un desaroyado di software, a descubri e leak accidentalmente comienso di aña pasa mientras e tabata trahando pa un teatro chikito den parti oost di e pais, cual ta un cliente di SMC. E tabata buscando un manera di automaticamente paga e teatro su luznan si un persona activa e sistema di alarma fin di siman. Diripiente, el a ripara cu e por tin acceso na e data di otro clientenan di SMC via e aplicacion di e alarma.

Talma inmediatamente a compronde e peliger di e descubrimento aki y a adverti Carrier Global den februari di aña 2023. El a reporta e leak na SMC den juni. Despues di su advertencia. Carrier Global a adverti su clientenan tocante e leak pero no a cera esaki. SMC no a actua efectivamente. Talma eora a bati alarma cu Dutch Data Protection Authority varios biaha sin mira resultado. Te ainda por mira data di otro clientenan di SMC.

Tame e ta preocupa cu otro centronand i alarma tambe ta usa e aplicacion di Carrier Global, yama e MAS Mobile Classic App. El a evalua luna pasa y a mira cu e leak tambe a impacta e sistema di Securitas, aunke aunke aki solamente data personal y no passwordnan pa reporta un alarma falso. El a informa e compania y Securitas a lock e sistema vulnerabel.

Segun BNR, SMC a haci esaki solamente despues cu e noticiero a haci pregunta, casi un aña despues di Talma su prome rapport na e compania.

Australia lo duna apertura di temporada 2025 di F1

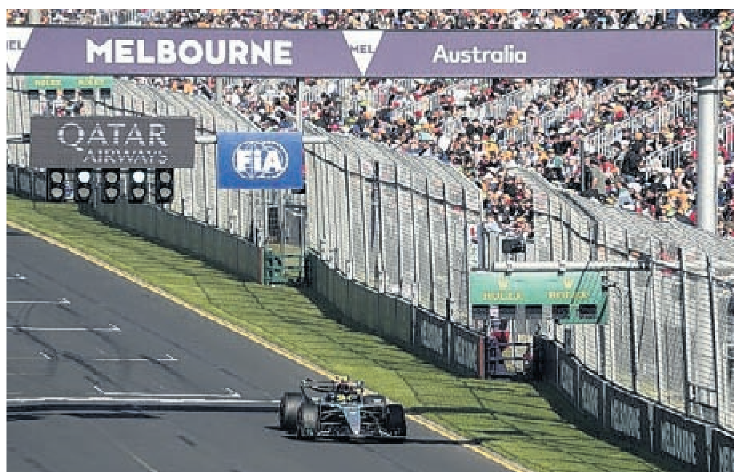
Mientras careda na Bahrain y Saudi Arabia ta cambia pa Ramadan

(AP) — E prome careda di Lewis Hamilton den un Ferrari lo ta na Australia. E temporada di Formula Uno proximo aña ta bay tin su apertura na Melbourne pa prome biaha desde 2019 despues cu a revela e kalender pa 2025 ayera.

Grand Prix Australiano na Melbourne ta bay ta e careda di apertura pasobra e rondanan di e campeonato F1 na Bahrain y Saudi Arabia – e prome dos careda e aña aki – ta cambiando pa mita di april, pa evita un clash cu e luna sagrado musulman di Ramadan.

Australia tabata programa como anfitrion pa e careda di apertura pa ultimo biaha na 2020, pero a keda cancela apenas algun ora prome cu e sesion di practica diabierna mientras e pandemia di Covid-19 a cuminsa.

Despues di Australia, e proximo caredanan riba kalender di 2025 ta bay ta na China y despues Hapon, cual ta fit e plan di F1 di corta e distancia di biahe entre su eventonan unda cu ta posible cu mira riba e impacto ambiental di e deporte.

E schedule ta keda cu 24 careda – un cantidad record pa F1 – y no tin circuito nobo pa proximo aña, cu lo marca e di 75 aniversario di F1. E temporada ta clausura cu e Grand Prix na Abu Dhabi dia 7 di december.

Presidente y hefe ehecutivo di F1, Stefano Domenicali a bisa den un declaracion cu "2025 ta bay ta un aña special mientras nos ta celebra e di 75 aniversario di e Campeonato Mundial FIA Formula Uno, y ta e e legado y experiencia aki cu ta permiti nos tin un kalender asina fuerte."

Condado di New York ta perde inteto pa preveni reto legal estatal di su prohibicion riba atleta transgenero

(AP) — Un condado pafo di ciudad di New York a perde den su intento pa blokea e estado di tuma accion legal contra si prohibicion riba teamnan femenino y di mucha muhe cu ta inclui hungadornan transgenero, segun fiscal general Letitia James a bisa ayera.

Hues Nusrat Choudhury a rechasa e demanda di Nassau County buscando pa preveni e fiscal general Democrata di tuma accion legal contra e condado pa motibo di e prohibicion, cual James a bisa ta "transfobico" y ta viola e leynan anti-discriminacion di e estado.

"E decision aki ta un victoria tremendo pa husticia y estado di derecho, pero nos trabao aki no a caba," oficina di James a bisa den un comunicado via e-mail diabierna. "Ta ora pa Nassau County reverti e orden aki y trata tur nos comunidadnan cu e respet y dignidad basico cu nan merece."
E oficina a nenga di bisa na ki momento of si ta bay demanda pa blokea e prohibicion, bisando cu ta bay revisa e decision, cu a keda entrega den corte federal na Central Islip.

Ehecutivo di Nassau County, Bruce Blakeman, kende a emiti e prohibicion, a priminti di apela. "Nos ta rechasa e decision vehementemente," el a bisa via e-mail.

Luna pasa, James a emiti un carta pa "cease and desist" exigiendo pa e condado na Long Islad reverti e prohibicion, pa loke Blakeman a entrega un demanda federal pidiendo un hues pa afirma cu e prohibicion ta legal y pa preveni James di tuma accion contra esaki. E Republicano a argumenta cu cualkier accion di e estado pa blokea e prohibicion lo ta discriminatorio y representa un violacion di clausula di proteccion igual di e Constitucion Mericano.

Sinembargo, oficina di James a rechasa e nocion, argumentando den su mocion retira e litigacion cu e demanda di e condado ta falta "cualkier sosten legal of di hechos" pa sostene su posicion. E clausula di proteccion igual, den e di diescuatro amienda, ta garantis cu ningun estado lo "nenga na ningun persona dentro di su hurisdiccion e proteccionnan igual di ley."

Anteriormente e luna aki, Choudhury a rechasa e solicitud di Nassau County pa un orden di restriccion contra oficina di James, pero no a duna veredicto riba e legalidad di e prohibicion of e solicitud di James pa simplemente rechasa e demanda.

E prohibicion di e condado tambe ta enfrenta un reto legal di un liga di roller derby femenino local, cu a pidi un corte estatal pa invalida esaki.

E orden di Blakeman na februari, cu ta afecta mas di 100 facilidad publico den e condado, ta declara cu cualkier organisacion di deporte femenino cu acepta muhe of mucha muhe transgenero no lo ricibi permiso pa usa e parke y camponan propiedad di e condado.

Igualando e argumento di oficialnan cu a tuma accionnan similar na otro ciudad y estado lidera pa Republicanonan, e condado ta bisa cu ta bay discrimina contra muhe y mucha muhe y viola nan derechonan constitucional si permiti atletanan transgenero competi hunto cu nan.

Play-off semi final 35 Plus di Fedeveta

Diasabra pasa na stadion di Riverplate a tuma lugar e 2 semi-finalnan di Fedeveta 2023 den e categoria 35 Plus.

Por bisa cu e teamnan a bin pa gana y por lo tanto emocionnan y e caliber di weganan tabata sumamente halto, den e prome encuentro Bubali 35 + y Brittania 35+ a bataya otro pero na pito final Bubali a gana 3 pa 1. Mester bisa despues di wega tabatin un desacuerdo chikito y por lo tanto 1 carchi cora a calma tur cos. Pabien na Bubali cu a pasa pa final.

E di 2 partido a entre Riverplate cu nacional a bay manera tur expectativa, hopi duro y e referee a demostra hopi pasenshi pa cu e bataya riba tereno, e nivel di futbol si tabata hopi halto mes cu atakenan fuerte di ambos team cu a tene e 2 keeper hopi ocupa, pero na pito final Riverplate a logra pasa pa final cu e score di 2 pa 1.

Un danki na e cuerpo di referee: Ben Lucker, Gustavo,Luis Zambrano, Rambo Flanegin, y head of Referee
Ernst Mohamed.

Diasabra awor 13 di April na nacional tin 2 bataya grandi y duro di 50 plus:
7 or ta Roma contra Caravel y 8:30 Hooiberg contra di e Sranaman di ARUSUR.
Lo tin bar y cushina y musica di DJ Nacional.

Invitacion pa un anochi literario di dedicacion y recuerdo

Despues di basta tempo Fundacion Corector di Papiamento (FCP), antes Grupo Corector di Papiamento, ta bolbe organisa un anochi literario dia 16 di april venidero. Lo dedica e anochi aki na e tres docentenan cu na aña 2001 pa 2002 a duna e curso di Corector di Papiamento, bou auspicio di Ministerio di Enseñansa y a traves di Departamento di Enseñansa. Nan ta Sr. Ramon Todd Dandaré, Sr. Mario Dijkhoff d.f.m. y Sr. Pedro Velasquez d.f.m.

Como un gradicimento y pa recorda nan lo duna un homenahe special na e personanan aki cu a haci asina hopi pa educa otronan riba e bon uzo di nos idioma Papiamento. Entre otro e grupo di Corector mes cu desde 2003 a organisa diferente actividad relaciona cu e bon uzo di nos idioma.

Durante e anochi literario aki lo tin declamacion di poesia di Sr. Sergio Velasquez, yiu di Pedro, un charla di Sr. Gregor Dijkhoff di Stichting Dijkhoff Papiamento Cursussen tocante trabou di su tata Mario, linguista y autor. Tambe lo tin un presentacion di Sr. Ramon Todd Dandaré, cu lo papia di e trabou cu nan a haci y lo declama poesia. Sra. Linda Richardson tambe lo haci presentacion di su buki di terminologia den casonan penal den 3 idioma y conta un tiki mas di su motivacion y su plannan pa futuro. Lo tin benta tambe di diferente buki di Mario. Entre otro e diccionario/woordenboek Nederlands-Papiaments / Papiaments-Nederlands, Proverbio y Dicho di Aruba, Expresion, Gramatica di Papiamento, Terminologia Gramatical, Sinonimo y Reduplicacion, Papiamento un pa un. A reedita casi tur buki di Mario. Gregor ta invita tur docente cu ta duna les di Papiamento na stranhero, paso lo duna informacion tocante e metodo 'Papiamento un pa un' y lo splica di con e metodo ta asina exitoso. Nos tin e metodo aki pa hende habla Hulandes, Ingles y Spaño.
FCP ta invita famia, conoci, ex-alumno y tur interesado pa un anochi literario interesante di dedicacion y recuerdo pa duna un homenahe special na tres persona cu a contribui asina hopi den enseñansa pa progreso di nos idioma Papiamento.

E invitacion pa e anochi literario aki di dedicacion y recuerdo lo ta pa diamars 16 di april 2024 na Biblioteca Nacional, cuminsando pa 6or y mey di atardi cu benta di buki di Mario Dijkhoff y Linda Richardson, pa despues continua cu e programa cu lo termina pa 9or di anochi.

Resultado Sorteo
April 12

Alexander

Cadena Alexander Lottery ta presenta resultado di weganan di suerte

DIARIO	KORSOU	SUPER4	FLAMINGO
1245	4295	9672	8288
5568	3811	SUPER5	7266
8387	1188	-	1665

MERDIA

CATOCHI	Sorteo # 4236
	8881
	4564
	2213
MULTI-X	FP
BIG 4	Sorteo # 4236
	2025
MULTI-X	X5
OFF	Sorteo # 2292
	0162
ZODIAC	Sorteo # 4236
	8659
	Cancer
LUCKY 3	Sorteo # 1106
	589
MULTI-X	X2

ANOCHI

CATOCHI	Sorteo # 8217
	1075
	9665
	6004
MULTI-X	FP
BIG 4	Sorteo # 7261
	2511
MULTI-X	FP
OFF	Sorteo # 1966
	0939
ZODIAC	Sorteo # 6020
	4754
	Geminis
LUCKY 3	Sorteo # 950
	224
MULTI-X	X2

LOTTO 5

Sorteo #		Joker	Letter
0	x Jackpot	Proximo Jackpot	
0	x Match 4+	200.000,-	
0	x Match 4		
0	x Afl. 12,00		

LOTTO DI DIA

02-05-09-10-21

Sorteo # 6442		Proximo Jackpot
0	x Jackpot	55.000,-
5	x Match 4	
201	x Afl 8,00	

MINI MEGA

09-12-27-30

Sorteo # 1653		Mega Ball 08
0	x Jackpot	Proximo Jackpot
0	x match 4	360.000,-
4	x Afl. 500,00	
43	x Afl 50.00	
59	x Afl.15,00	

MINI MEGA – MEGA PLUS **Afl. 460.000,-**

MEGA DI NUMBER KORSOU

Sorteo #

Cambio den prijs di productonan petrolero 10 april 2024

266.9
+11.3 ct/ltr
Gasoline Unleaded-Premium

230.1
-6.3 ct/ltr
Diesel ULS

210.9
-4.9 ct/ltr
Kerosine

ORANJESTAD - Minister di Asuntonan Economico, Comunicacion y Desaroyo Sostenibel ta anuncia e prijsnan nobo di benta di combustibel entrante 10 april 2024:

Gasoline unleaded-premium : 266,9 cen p/ltr. (+ 11,3 cen)
Diesel LS : 230,1 cen p/ltr. (- 6,3 cen)
Kerosin : 210,9 cen p/ltr. (- 4,9 cen)
E prijsnan ta inclui BBO/BAZV/BAVP.

King Classic Sudoku

		1				8	7	
8		9	7		2			5
				1	4			
3	5						8	
		8	5		1			2
		7	2				4	
	9	2			3	7	5	6
6	1						9	

Difficulty: ★★★★ 5/12

Cas Di Cultura
Vondellaan 2 Aruba
297-582-1010
F A D A
Campanastraat 5 Aruba
297-583-2999
297-583-9610
F A V I
Primavera 233 Aruba
297-582-5051
297-582-5222

F E P O
Engelandstraat 15 Aruba
297-583-1016
297-583-6607

Fundacion Contra Violencia Relacional
Tel: 583-5400

Fundacion Autismo Aruba
Irenestraat 21 Aruba
297-588-1179

Fundacion Pa Nos Muchanan
Cumana 2 Aruba
297-583-4247

Fundacion Tel Pa Hubentud
Wilhelminastraat 19 Aruba
297-588-6138
Koningin Wilhelmina Fonds
Spinozastraat 9 Aruba
297-582-0412

Mary Joan Foundation
Sabana Blanco 8 Aruba
297-588-9999
Rode Kruis Aruba
Pedro Gallegostraat 14
Tel.297-582-2219
Fax 588-3376

Famia Planea (SBVO)
Avenida Milio J Croes 17 B Aruba
297-588-9591
www.famiaplanea.org
famiaplanea@hotmail.com

Stichting Fundacion Guia Mi
George Madurostraat 34
297-582-0088

Y M C A
Calbasstraat 1 Aruba
297-582-3072

AL-ANON group
Sabana Liber #8, Noord (close to the hotels)
Tel: 736-2952 or 593-7081

Dokter na warda

Oranjestad	San Nicolas
Hospital	Imsan
7:00 pm / 10:00 pm	24 ora

Botica na warda

Oranjestad:	San Nicolas:
del Pueblo	San Lucas
Tel. 582 1253	Tel. 584 5119
EMERGENCIA	911

POLIS	
Oranjestad	100
San Nicolas	104
Santa Cruz	105
Noord	107
Tip Line	11141
Brandweer	115
Ambulance	911
Hospital	527-4000
Imsan	524-8833
Warda Costa	913
Seguridad Nacional	11911
Cruz Cora	582-2219

BOTICA	
Aloe	584-4606
4 Centro Medico	584-5794
Central	585-1965
Dakota	588-7364
Del Pueblo	582-1253
Eagle	587-9011
Kibrahacha	583-4908
Maria	585-8145
Di Servicio Noord	586-4606
Oduber	582-1780
Paradera	588-6638
San Lucas	584-5119
San Nicolas	584-5712
Santa Anna	586-8181
Santa Cruz	585-8028
Sero Preto	584-4833
Trupial	583-8560

UTILIDAD	
Setar	117
Web	525-4600
Elmar	523-7147

FUNERARIA	
Aurora	588-6699
Royal Funeral H.	586-4444
Ad Patres	584-2299
Olive Tree	584-8888

Servicio di Taxi

Aruba Transfer Tour & Taxi C.A.
Tel: 582 2116 /582 2010

Taxi Adres Services (24h)
Tel. 587 5900

A1 Taxi Services Aruba
Tel: 587-8850
Tel: 280-2828
Whatsapp: 592-7024

Serbia su unico santuario pa cabay ta cuida di decenas di bestia tortura, bieu y neglisha

(AP) - Zeljko Ilicic a salba su prome cabay di morto sigur 12 aña atras y el a descubri su yamado.

E ciudadano di Serbia, awo di 43 aña, a crea e pais su unico santuario di cabay den aña 2015 riba un pida chikito di tereno na Lapovo. Alrededor di 80 cabay a pasa door di santuario Staro Brdo. Ilicic a acepta cabaynan tortura, bieu y abusa pero tambe esunnan cu a tin un bon bida pero ya no por ser cuida pa nan doñonan.

Cuido pa bestia ta un desafio persistente na Serbia, cual ta marca pa corupcion y pobresa despues di añanan di crisis y conflicto den aña 1990. Mientras autoridadnan ta maneha shelter pa cachonan, no tin facilidad cu tin sosten di e estado pa cabaynan. Ilicic su santuario awe ta provee shelter y cuido pa decenas di bestia. "Mi a mira e destino tristo di un cabay cu tabata den drumi pa semper," el a bisa, recordando e prome bestia cu el a salba. "Mi a dicidi di trece back na bida y cuida di dje si e sobrevivi. Y el a sigui biba."

Un di Ilicic su cabaynan taborito den tur e añanan aki, el a conta, tabata ganado di un evento local yama 'derby', prome cu el a fayece den pas di edad halto. Otro, cual awo tin 28 aña, tabata den un gran cantidad di pelicula di Serbia prome cu el a retira bay e santuario, a causa di su arthritis cu a pone su pianan stijf. Algun di e cabay ta termina den un estado incierto den cunucunan, unda nan "no ta un mascota pero tampoco nan ta un mashin di trabao". Esaki ta haci cu nan ta bira un peso pa hende.

E cabaynan aki tambe por conta cu un cas nobo na e santuario.

Pronostico di tempo

Tempo:
Awe tardi y awe nochi: parcialmente nubia y generalmente seco
Den marduga y mañan: parcialmente nubia cu un awasero pasahero

Temperatura maximo 33 grado Celsius
Temperatura minimo 27 grado Celsius
Indice di calor (heat index) den y rond di oranan di merdia: 34 pa 39 grado Celsius
Uv index: 12

Bahada di solo: 6:52pm
Subida di solo: 6:28am

Biento:
Modera te basta fuerte for di direccion oost; forsa 4 te 5 (20 te 39km/ora, 11 te 21 nudo).
Durante di dia fuerte te posiblemente duro den rafaga; forsa 6 te 7 (40 te 61km/ora, 22 te 33 nudo)

Situacion general di tempo:

Extension di e area di presion halto riba Atlantico lo mantene un biento modera te fuerte y posiblemente duro den rafaga. E partinan mas abou di atmosfera ta abou na humedad y esaki lo mantene weer den proximo 24 ora generalmente seco.

Condicionnan maritimo/ estado di lama:
Na partinan protegi di costa: keto, rond di 1 pia.
Na partinan zuid: trankil, entre 1 pa 2 pia.
Na partinan oost te noordwest di costa: generalmente modera cu olanan di 5 pa 6 pia.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Cumana # 76 & # 44/ van Speyckstraat # 1
Oranjestad, Aruba
Telephone: (297) 588-6699
E-mail: info@aurorafuneralaruba.com

" Remembrance is a form of meeting" - Kahlil Gibran

"Your living is determined not so much by what life brings to you as by the attitude you bring to life; not so much by what happens to you as by the way your mind looks at what happens." - Kahlil Gibran

Cu dolor na nos curason pero tambe agradecido pa tur e bunita recuerdonan, nos ta anuncia e fayecimento di:

Bernardus (Ben) F. C. King
*14 januari 1948 - † 9 april 2024

Na nomber di su:
Casa: Mieke de Droog

Yiunan:
Sandra Vocking
Jeroen Vocking y Corien Steendijk
Natasja y Jerry Gomez
Joeri King y Kim Risseeuw

Nieto(a)nan:
Sven y Yara Huigen
Emma y Tom
Damian y Milena Gomez
Nova King

Rumannan:
Hans y Maaike Vocking y famia
Marian y †Jan van Swinderen y famia

Cuñanan:
Mily Graafland y famia
Andrea de Droog y famia

Su Fellow K brothers di Kiwanis Club of Palm Beach y famia

Su colleganan di directiva di Neptali Henriquez Park y famia

Tur su amistadnan, bisiñanan y conocirnan

Un danki special na dokter di cas Dr. Marcel Ho-Kang-You y sra. Lola Geerman di Koningin Wilhelmina Fonds Aruba

Oportunidad pa condolencia lo ta dialuna 15 april 2024 di 7'or pa 9'or di anochi y diamars 16 april 2024 di 9'or pa 11'or di mainta na Aurora Funeral Home.

Ta invita pa e acto di celebracion di Ben su bida cual lo tuma lugar diamars 16 april 2024 di 11'or pa 12'or di mainta na Aurora Funeral Home. Cremashon lo tuma lugar den seno familiar.

Nos lo aprecia cu enbez di flor of krans recorda Ben na forma di un mensahe of un recuerdo riba un papelito. Por trece esaki of scirbie na e momento di condoleancia. Lo bai tin un cahita special pa tur e papelitonan. Ben lo sigi celebra bida cu bunita recuerdonan den nos y bo(so) pensamento y curason. Nos ta lamenta cu despues di entiero nos no lo por ricibi bishita di condolencia na cas.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Mi Dios, Mi Señor, Mi Salbador
Cu Bo amor infinito tenemi den Bo braza
Ya no tin scuridad
Unicamente Bo Luz briyando

Cu dolor na nos curason, nos ta participa fayecimento di nos ser keri:

Sra. Maria Melida Lewis-Peguero
Cariñosamente yama "Nelly"
*27-08-1941 - †05-04-2024
Viuda di Emmanuel George Lewis

Na nomber di su:
Unico yiu: Fernando y Esmayra Lewis-Arends

Nieto(a)nan stima:
Stephany
Kimberly
Jordan

Rumannan:
Digna Peguero-Reina y famia
Ana Griselda Peguero y famia
Cleotilde Peguero y famia

Unico sobrina na Aruba:
AnaBelkis Campusano y yiu Edlien

Ayudante: Martha

Bon bisiñanan:
Carmen Gallegos
Carmen Fernandes y esposo

Un danki special na Dr. Alvarez y demas famianan, amigo(a)nan y conocirnan

Demas famianan: Peguero, Lewis, Arends

Ta invita pa acto di entiero cual lo tuma lugar na Misa Birgen di Fatima na Dakota, diasabra 13 di April 2024 di 9'or pa 11'or di mainta. Despues lo sali pa Santana Catolico na Paradera.

Nos disculpa si den nos tristesa nos a lubida di menshona algun famia of amistades.

Laga tur loke ta spera mi ta bunita
Laga tur locual cu mi encontra na caminda ta bunita
Laga tur locual cu mi laga atras keda bunita y
Laga esakinan termina den tur buniteza.
Cado Wever

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Cu inmenso dolor na nos curason, nos ta anuncia fayecimento di

Welbin A. Vidal
*01-04-1990 - † 06-04-2024

Na nomber di Mercedes Vidal, Tina Vidal y Jose Alturo kier a invita pa acto di entiero cual lo tuma lugar na Fundashon Dominicana na nieuwstraat 34 D,

Diamars 16 di April 2024 di 2'or pa 4'or di atardi y despues lo sali pa Santana Gobierno na Playa.

Lieve Ben,

Je vroeg zelf nooit
om aandacht, maar
had alle aandacht voor ons.
Je was hulpvaardig en begaan
met de mensen en de wereld
om je heen. En hoe fijn was het
om daar met jou over te praten.

We houden van je en gaan je missen.
Je vrienden van Aruba

A bay sosega den braza di Señor:

Dr. John Reynaldo Leo
*6-1-1937 Aruba - †9-4-2024 Hulanda
Ex director di HOH

Na nomber di su:
Casa: Trees

Yiunan:
Gilbert, Birgitta y Joan cu nan famia

Rumannan:
Henny y Maria Leo
Aura Richardson - Leo
Jossy Leo
Diana Leo

Sobrino y sobrinan y demas familia.

Email pa condoleer:
johnentreesleo@gmail.com

Acto di despedida ta tuma lugar na Leidschedam, Hulanda

Al menos un decena morto y aproximadamente 15,000 desplasa pa inundacion na Kenia

(AP)—Yobidanan fuerte afecta diferente parti di Kenia a resulta den e morto di al menos 13 hende y a desplasa aproximadamente 15,000 hende, segun e Organisacion di Nacionnan Uni (ONU), mientras pronosticadornan di tempo ta adverti cu por anticipa mas yobida ainda te cu juni.

E Oficina pa e Coordinacion di Asuntonan Humanitario di ONU, citando e Sociedad di Cruz Cora na Kenia, a bisa diahuebs cu casi 20,000 hende tabata afecta, incluyendo aproximadamente 15,000 hende desplasa pa yobidanan fuerte y inundacionnan den e pais desde e comienso di e temporada di yobida mey maart.

E pais den Oost Africa a mira miles di hende muri debi na inundacion durante e ultimo temporadanan di yobida, mayoria den e regionnan cu lago y riunan grandi. E Sociedad di Cruz Cora na Kenia a conta AP cu cinco caretera grandi a cera pa via di inundacionnan, incluyendo Garissa Road den norte unda un bus cargando 51 pasahero a ser desvia pa via di e inundacion diamars. A logra rescata tur pasahero.

E agencia di maneho di desaster na Kenia a publica un advertencia di inundacion pa residentenan di Lamu, Tana River y Garissa cu tabata situa den direccion di unda e Tana River ta core bay abao, despues cu e inundacion a pasa door di damnan mas ariba. A urgi residente pa move bao na teranan mas halto.

Te awo, nuebe di e 47 condado den e pais a reporta incidentenan di inundacion. Deslisamento di tera a ser reporta den e regionnan central. Diamars cuatro hende a muri den e condado di Narok, den e parti west di e pais.

E secretaria general di e Sociedad di Cruz Cora na Kenia, Ahmed Idris, a conta Citizen TV cu a ofrece "asistencia di salba bida", incluyendo shelter y awa limpi pa bebe na esnan desplasa y bibando den camponan pa preveni brotenan di malesanan causa pa temporada muha.

Ta anticipa cu e temporada di yobida lo yega su peak fin di april y cuminsa baha den juni, segun e departamento meteorologico.

Oficial Chines den discusion cu equivalente Nort Koreano den e reunion mas halto entre e nacionnan

(AP)—Un top oficial Chines a yega Nort Korea y a tene discusionnan riba con pa fortalece nan cooperacion, segun media estatal di Nort Korea a reporta diabierna, den e reunion mas halto den e pais den aproximadamente cinco aña.

Zhao Leji, ken ta presidente di e Congreso di e Pueblo Nacional di China y ta considera e oficial number 3 den e Partido Comunista gobernante, a yega Nort Korea diahuebs. E gobierno di China a bisa previamente cu e lo keda na Nort Korea te cu awe.

Zhao a reuni cu su equivalente Choe Ryong Hae riba e mesun dia y a discuti con pa fortlece intercambio- y cooperacionnan riba tur area manera politica, economia y cultura, segun e Korean Central News Agency di e Norte a reporta.

E dos oficialnan tambe a intercambia perspectivanan riba asuntonan regional y internacional di preocupacion mutual, KCNA a bisa. Esaki no a ser specifica.

Zhao ta un di e shete miembronan di e Politburo Standing Commitee, e curpa di liderazgo mas halto di e Partido Comunista lidera pa lider Chines Xi Jinping. E bishita di Zhao pa Nort Korea a marca e prome intercambio bilateral envolviendo un miembro di e Politburo Standing Commitee Chines desde cu e pandemia di coronavirus a cuminsa. Den 2019, e dos paisnan a tene reunionnan di cumbre entre Xi y lider Norte Koreano Kim Jong Un.

Observadornan ta bisa cu ta anticipa cu Nort Korea y China lo tene un cantidad di intercambio e aña aki pa marca e di 75 aña desde cu nan a establece relacion diplomatico. Nort Korea ta buscando pa fortalece su cooperacion cu China y Rusia entre e impasse cu Merca y Sur Korea tocante e programa nuclear di e pais.

Tin e sentimento cu China, e beneficiario di ayudo mas grandi di Nort Korea, a provee asistencia clandestino pa hopi tempo den violacion di sancionnan internacional. Kim a biaha bay Rusia den september pa un cumbre cu presidente Ruso Vladimir Putin. Merca, Sur Korea y otronan ta acusa Nort Korea di suministra armanan convencional pa e guera di Rusia den Ucrania como un intercambio pa tecnologianan di arma avansa y otro tipo di sosten.

Ciruhano prominente ta bisa cu a neng'e entrada pa un conferencia pro-Palestina

(AP) - Un ciruhano Britanico-Palestino cu a haci trabao boluntario den hospitalnan na Gaza durante e prome simannan di e guera entre Hamas y Israel a bisa cu su entrada na Alemania pa tuma parti den un conferencia conferencia pro-Palestina a ser nenga riba diabierna.

Dr. Ghassan Abu Sitta a bisa cu el a yega aeropuerto di Berlin riba diabierna mainta prome cu e mester a stop na control di paspoort, unda el a ser deteni pa varios ora y a ser bisa e mester bolbe U.K.

Polis di aeropuerto a bisa cu su entrada a ser nenga a causa di e "siguridad di personanan na e conferencia y ordo publco," Abu Sitta a conta The Associated Press via telefon. No tin un comentario inmediato for di polis federal Aleman. Abu Sitta a bisa cu su prohibicion lo dura te diadomingo, cubriendo e duracion plania di e conferencia na Berlin cu e mester a atende, e Congreso Palestino a comenta. E conferencia tabata pa trata e rango di topico, incluyendo cargamento Aleman na Israel y solidaridad cu loke e organisadonan a yama e 'Palestinian Struggle.'

Polis na Berlin a bisa cu diabierna ultimo nan a stop un evento, cual 250 persona a atende, durante su prome dia despues cu a mustra un livestream di un persona cu ta prohibi di ehecuta actividad politico na Alemania. Nan no a identifica e persona pero a bisa cu nan a dicidi despues di evaluacion legal pa pone fin na e congreso y pidi esunnan cu lo atende esaki sali for di e pais.
Organisadornan a skirbi riba X cu e conferencia a ser "prohibi di parti di polis sin ningun motibo."

Alemania ta keda un di e defensornan mas fuerrtte di Israel durante un tempo di indignacion internacional cu ta keda aumenta a causa di e cantidad di morto na Gaza, cual a surpasa 33,000.

Muchanan na Polonia ta contento cu reglanan nobo contra huiswerk

(AP) - Ola Kozak ta celebrando. E mucha di 11 aña, cu ta stima musica y pintamento, ta anticipa cu e lo tin mas tempo liber pa su hobbynan despues cu Gobierno Polaco a pone limitenan estricto riba e cantidad di huiswerk duna den educacion primario.

"Mi ta contento," e mucha den 5de klas a bisa. Su camber ta yen di arte tur caminda y riba su mesa, unda e tin un pintura cu el a haci di Kurt Cobain. "Mayoria di persona den mi klas mainta lo copia huiswerk di otro persona cu si a haci'e of lo copia for di internet. E no tabatin sentido," el a conta.

Gobierno di Prome Minister Donald Tusk a impone e prohibicion contra huiswerk rekeri e luna aki den medio di discusion amplio tocante e necesidad di modernisa Poland su sistema di educacion, cual criticonan ta bisa ta pone demasiado enfasis riba huiswerk y no suficiente riba pensamento critico y creatividad. Bao e decreto, e docentenan no por duna huiswerk pa muchanan den 1ste pa 3de klas. Den 4de klas bay ariba, huiswerk awo ta opcional y no ta conta pa un punto.

No ta tur hende gusta e cambio, y Ola su mayornan ta dividi tocante esaki.

"Si tin algo cu lo haci studiantenan disfruta scol mas, eora probablemente e lo ta bon pa ambos e studiantenan y e scol," su tata Pawel Kozak a comenta. Su casa, Magda Kozak, tin duda. "Mi no ta contento, pa motibo cu huiswerk ta un manera di consolida loke nos a siña," el a splica. "E ta yuda pa keda pendiente di kico e mucha berdaderamente a siña y kico ta pasando na scol."

Debatenan tocante e cantidad apropia pa huiswerk ta comun alrededor di e globo. Mientras algun studiante a mustra tiki beneficio di e huiswerk pa muchanan chikito, otro expertonan ta bisa cu e por yuda nan desaroya habitonan di estudio y conceptonan academico.

Soldadnan Ruso cu a retira for di Putin su guera no ta ricibi un bon bini heroico den exterior

(AP) - Si e decision ta entre morto of un tiro den pia, Yevgeny lo tuma e tiro. Un heroe decora di Rusia su guera na Ucrania a bisa su amigo y colega soldaat pa please tin un bon punteria y evita su wesonan.

E dolor cu a sigui ta e prijs cu Yevgeny a paga pa un chens nobo di bida. Di mesun manera cu miles otro soldaat Ruso, el a sali for di ehercito. “Mi ta bisa e joke cu mi a duna luz na mi mes,” el a comenta. “Ora un hende muhe duna luz na un mucha, e ta experiencia un dolor hopi intenso y ta trece un bida nobo mundo. Mi a duna mi mes un bida despues di pasa door di un dolor hopi intenso.”

Yevgeny a logra sali di e puntonan mas abao. Sinembargo e bida nobo cu el a haya no ta algo cu el a spera.

The Associated Press a papia cu 5 oficial y un soldaat cu a sali for di e ehercito Ruso. Tur tin caso criminal den nan contra na Rusia, unda nan ta enfrenta 10 aña of mas den prizon. Cada un ta wardando un bon bini den West cu nunca a yega. Na luga di esaki, tur menos un ta biba scondi.

Pa nacionnan cu ta luchando cu Rusia su diaspora cu ta keda crece, soldaatnan Ruso ta presenta un preocupacion particular: Nan ta spion? Criminalnan di guera? Of Heroe?

En general, e solicitacionnan di asilo pa ciudadanonan Ruso a aumenta desde e invasion di escala grandi pero tiki ta ricibiendo e proteccion. Creadornan di politica a permanece dividi si nan mester considera Rusonan den exilio como un beneficio of un riesgo na e siguridad nacional.

Andrius Kubilius, un ex Prome Minister di Lithuania cu ta forma parti di e Parlamento Europeo ta argumenta cu cultiva Rusonan cu ta den oposicion di Vladimir Putin ta den e bienestar propio strategico di e Occidente. Menos soldaat Ruso den e bataya ta nifica un ehercito mas debil.

“No kere den e democracia Ruso ta un eror,” Kubilius a bisa. “Pa bisa cu tur Ruso ta culpabel ta un eror.”

Candidadnan record di persona ta buscando sali for d e guera, mas di 500 den e prome luna di e aña aki ta contactando “Get Lost”, un grupo opera pa activistanan Ruso den Republic of Georgia. Temporada ultimo, solamente 3 porciento di e peticionnan pa ayudo a bini for di soldaatnan cu ta busca bay; den januari, un tercer parti a haci esaki, segun e grupo su lider Grigory Sverdlin. E cantidadnan di e soldaatnan cu a retira por ta chikito compara cu Rusia su forsa di trupa general, pero tambe ta un indicador di moral.

“Obviamente, e propaganda Ruso ta purbando di bende nos un storia cu henter Rusia ta sostene Putin y su guera,” Sverdlin a bisa. “Pero esaki no ta berdad.”

E pregunta ta bira, unda nan por bay?

Oficialnan Aleman a bisa cu Rusonan cu huy for di e servicio militar por busca proteccion y un corte Frances zomer ultimo a declara cu Rusonan cu nenga por ricibi status di refugiado. Den practica, esaki ta comproba di ta dificil, cu mayoria di e personana cu huy tin passport cu por permiti biahe solamente dentro di un cantidaddi chikito di estadonan cu tabata Sovietico, pa ricibi asilo, abogadonan, activistanan y esunnan cu huy a bisa.

Menos di 300 Ruso a ricibi status di refugiado na Merca den e aña fiscal di 2022. Oficialnan di Aduana a encontra cu mas di 57,000 Ruso na fronteranan di Merca den e aña fiscal di 2023, cual ta un aumento di e 13,000 den aña 2021.

Na Francia, solicitantenan di asilo a aumenta mas di 50% entre 2022 y 2023, un total di 3,400 persona, segun e oficina Frances cu ta lidia cu e peticionnan. Y ultimo aña, Alemania a ricibi 7,663 aplicacionnan pa prome biaha for di ciudadaonan Ruso, cual ta un aumento di e 2,851, Alemania su Ministerio di Interior a conta AP den un email. Ningun di e data a specifica cuanto di nan tabata soldaat.

Mientras nan ta conta e dianan te cu nan derecho legal di keda na KAzakhstan caba, Yevgeny, y e otronan, ta mira con e otronan ta ser gara pa forsanan Ruso na Armenia, deporta for di Kazakhstan y ta aparece morto, yen di bala, na Spaña.

“No tin mecanismo pa Rusonan cu no kier pleita, pa yega un luga safe,” Yevgeny a comenta. E ta urgi e legisladornan pa reconsidera. “Na final di dia, e ta hopi mas cheap economicamente pa permiti un persona drenta bo pais, un homber saludabel cu por traha, na luga di provee Ucrania cu arma.”

ARUBA VANDAAG®
Zaterdag 13 april 2024 www.bondia.com Email: noticia@bon dia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044

Officiële cijfers tonen jaarlijks ongeveer 400 gevallen van kindermisbruik

Pagina 2

"Aruba heeft een hoger niveau van vergrijzing dan andere Latijns-Amerikaanse landen"

Pagina 3

Een andere soort vogel verdwijnt door activiteiten van UTV's en ATV's

Pagina 5

ARUBAVANDAAG

Officiële cijfers over kindermisbruik op Aruba geven aan dat er jaarlijks ongeveer 400 gevallen zijn

Op donderdag 11 april vond de eerste Bewustwordings- en Preventiebijeenkomst over Kindermisbruik plaats in MFA Noord, waar experts uit verschillende vakgebieden belangrijke informatie over dit onderwerp presenteerden, dat helaas op Aruba plaatsvindt en onherstelbare schade toebrengt aan de slachtoffers.

Dr. Melva Croes-Yanez, een neuropsycholoog, sprak over haar expertise op dit gebied, de gevolgen van misbruik en enkele tekenen die misbruik met zich meebrengt. Dr. Mitsy Willems, psycholoog, deelde ook tips met het aanwezige publiek, zoals ouders en docenten, over het voorkomen van kindermisbruik, zowel thuis als op school of tijdens vrijetijdsactiviteiten.

Daarnaast benadrukte ze dat kinderen die slachtoffer zijn geworden van seksueel misbruik dit op verschillende manieren kunnen uiten, zoals slaapproblemen, gedragsveranderingen, verlegenheid, schooluitval, angst, depressie, het vermijden van alleen zijn met een bepaald persoon en in sommige gevallen een ongepaste kennis van seksualiteit die ze uiten door hun gedrag en taalgebruik.

Een andere spreker was mevrouw Magali Maduro, directeur van het Bureau Sostenemi, een overheidsbureau waar mensen terecht kunnen voor advies of om gevallen van misbruik van minderjarigen te melden, gedefinieerd als personen van 0 tot 18 jaar.

Ze legde uit dat Bureau Sostenemi uit twee delen bestaat: een frontoffice waar de persoon die de verhalen van degenen die het bureau benaderen hoort en hen vertelt of hun zaak om advies gaat of een melding zal worden, waarbij een intake wordt gedaan en ze de ernst van de zaak inschatten.

Maduro merkte op dat sinds de invoering van de Beschermingswet veel meer monitoring plaatsvindt, zelfs op zorgcentra en scholen, als er iets verdachts gebeurt, zoals wanneer een kind met een verwonding binnenkomt. Ze zei: "Het zijn echt complexe zaken. Ik werk al 30 jaar in dit veld en in die 30 jaar heb ik niet de zaken gezien die ik nu op Aruba zie. Seksueel misbruik was er altijd, maar we hebben nu veel ernstige fysieke mishandeling van kinderen, zoals brandwonden, enzovoort. Het zijn heel ernstige zaken."

Het andere deel van het team bestaat uit vier personen die de zaken onderzoeken waarbij ze een onderzoeksperiode van 12 weken hebben.

Maduro merkte op dat Bureau Sostenemi vorig jaar een wachtlijst had met 40 zaken en dat dit aantal nu is teruggebracht tot 8. "We proberen hard te werken om ze snel af te handelen, omdat elk geval blijft liggen, het is een zaak van meer."

Voor hen is de kwestie van grooming erg belangrijk, dit gaat over een vorm van online intimidatie met een seksueel doel, waarbij de persoon die een kind gaat misbruiken het kind "heel liefdevol" benadert, meestal binnen hun contactkring, en hun vertrouwen wint voordat ze er misbruik van maken.

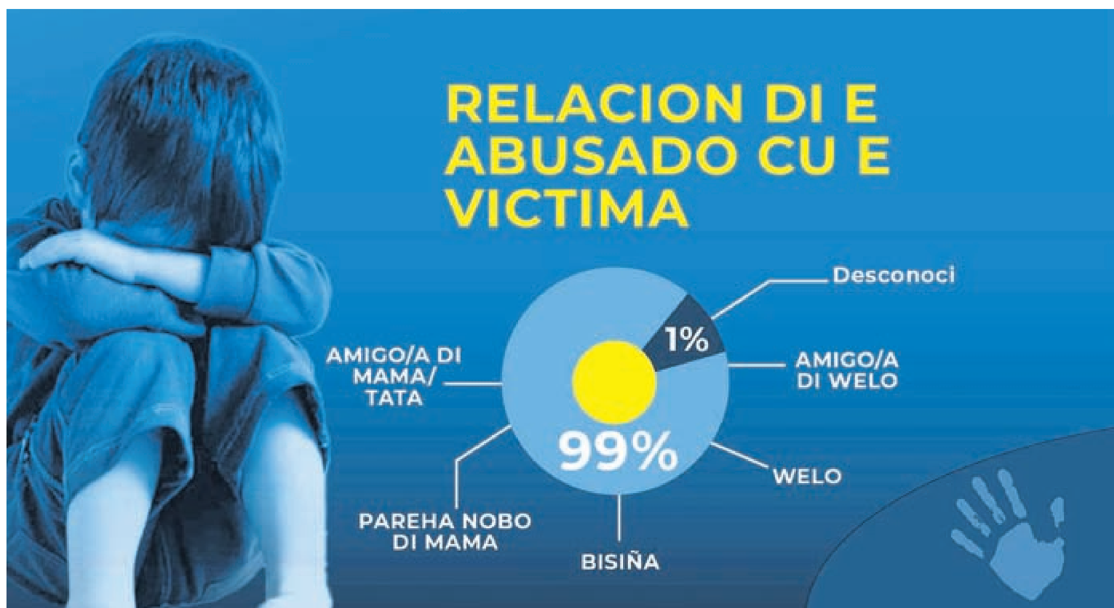
Om dit als ouder of leraar te kunnen voorkomen, is het belangrijk om veel met je kinderen te praten en te luisteren naar wat ze te zeggen hebben. "Op dat moment, wanneer het kind open is, is het belangrijk. We zijn allemaal druk, maar we moeten een pauze nemen om naar onze kinderen te luisteren, en als ouder of opvoeder moeten we onszelf kalmeren om dat gesprek te kunnen voeren," zei Maduro.

Naast het feit dat kindermisbruik een medische diagnose kan krijgen, moet het ook juridisch worden bewezen. Dit houdt in dat kindermisbruik niet alleen een medische realiteit is, maar ook bewezen moet worden in een rechtszaal. Om seksueel misbruik te bewijzen, zijn er gedragsindicatoren, medisch onderzoek en het getuigenis van het slachtoffer nodig. "Daarom is het belangrijk om erover te praten. Als je als ouder niet kunt praten, hoe kun je dan met je kind praten? Onze cultuur is er een van zwijgen, uit schaamte," merkte Maduro op.

Wat betreft de officiële cijfers over misbruik, meldde Bureau Sostenemi 395 gevallen in 2020, 435 in 2021 en 435 in 2023, wat neerkomt op een gemiddelde van 400 gevallen per jaar, zoals ze zei. Niet alle gevallen zijn meldingen, zoals Maduro opmerkte; er zijn er veel die advies vragen en de meerderheid daarvan gaat naar scholen wanneer ze tekenen herkennen, naast de gevallen die niet worden gemeld uit angst of schaamte.

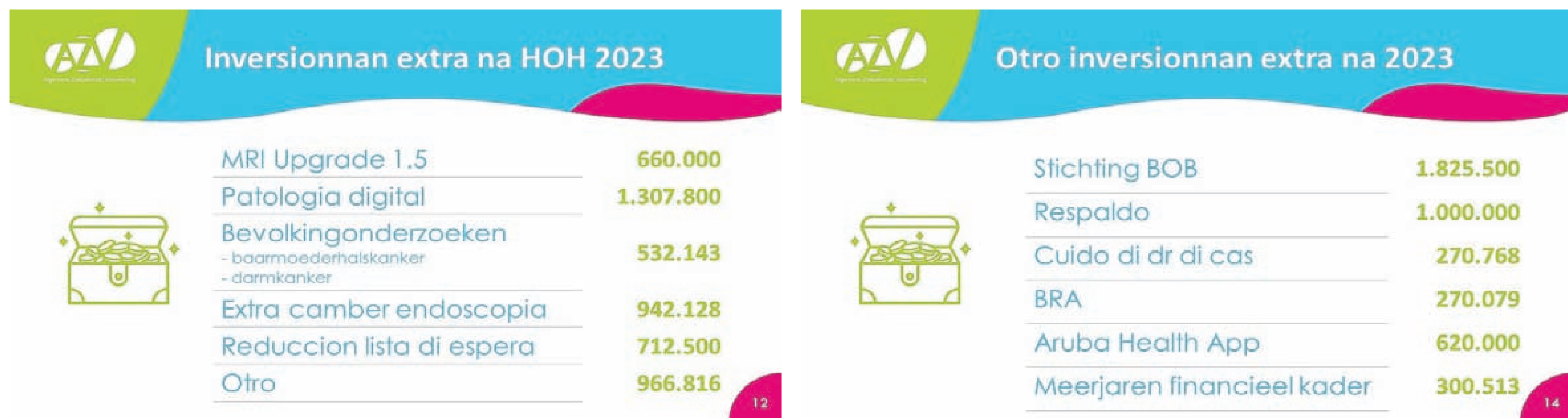
Deze informatieve avonden zullen ook plaatsvinden op donderdag 18 april bij MFA Paradera; donderdag 25 april bij MFA Savaneta; en dinsdag 30 april bij MFA Santa Cruz, van 19.00 uur tot 21.00 uur.

Directeur van AZV:

"Aruba heeft een hoger niveau van vergrijzing dan andere Latijns-Amerikaanse landen"

Als vervolg op het jaarlijkse verslag van de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) voor het jaar 2023, informeerde directeur Edwin Jacobs afgelopen maandag dat Aruba een iets hoger niveau van gezondheidszorg heeft in vergelijking met Latijns-Amerikaanse landen, omdat de prestaties van Aruba veel beter zijn. Latijns-Amerikaanse en Caribische landen hebben een gezondheidsuitgavenniveau van 7% van het BBP, terwijl Aruba een iets hoger niveau van gezondheidszorg heeft dan dat van Latijns-Amerika.

Jacobs legde uit dat de gezondheidszorg op Aruba veel beter is dan in een land met minder uitgaven, vergeleken met die van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) -landen, Europese landen, Brazilië, Mexico en anderen, die een gemiddelde hebben van ongeveer 8%. Dit kan worden geconcludeerd dat 'onze prestaties op het niveau van rijke landen liggen, die de middelen hebben', wat impliceert dat er misschien gebieden zijn waar we achterlopen en aan moeten werken omdat er gebieden zijn waar we geen aandacht aan hebben besteed, maar over het algemeen, als je dit vergelijkt met het rapport dat staatssecretaris Alexandra van Huffelen vorig jaar naar de Tweede Kamer heeft gestuurd waarin staat dat onze uitgaven uit de hand lopen omdat we het gemiddelde van Latijns-Amerikaanse landen overschrijden, in de meest recente informatie van het einde van het afgelopen jaar, spreekt dat het rapport van het secretariaat van de CAft volledig tegen, onze uitgaven zijn onder controle en de uitdaging is om ze de komende jaren onder controle te houden,' zei hij."

Investeringen in de zorg

Een bezuiniging van 5,5% heeft ruimte gemaakt voor extra investeringen in het Dr. Horacio Oduber Hospital van 14,5 miljoen florin, maar ze zijn er ook in geslaagd om ruimte te creëren voor 13 miljoen voor investeringen in verschillende zorgprojecten. Hierbij is besloten om de digitale MRI te upgraden om te voldoen aan de normen voor prostaatstudies en digitale pathologie die bepaalde pathologische studies behandelt, waarbij monsters per vliegtuig naar Nederland worden gestuurd voor analyse. Nu worden de afbeeldingen ter plaatse genomen en worden de resultaten sneller teruggekoppeld voor de behandeling.

Daarnaast heeft Jacobs opgemerkt dat de vroege detectieprogramma's voor baarmoederhalskanker en darmkanker in andere delen van de wereld verder zijn gevorderd, wat aangeeft dat patiënten jonger dan 55 jaar vaker deze vormen van kanker krijgen, maar dit programma op Aruba is volgens Jacobs nog niet opgezet, en ze hebben de alarmbellen in de sector doen afgaan om te beginnen met het project waarbij ze investeren in verschillende infrastructuur.

Stichting BOB is verantwoordelijk voor dit programma, maar een deel van hun structuur moet in het ziekenhuis zijn, daarom hebben ze meer dan 500.000 florin gegeven om enkele studies naar baarmoederhalskanker en darmkanker te starten. Ook hebben ze geïnvesteerd in een extra endoscopiekamer en is er een vermindering van de wachtlijst en een investering in dialyse. Ze hebben fondsen gegeven aan IMSan om twee zware ambulances te kopen vanwege de toenemende obesitas in de bevolking, cataractoperaties om de wachtlijst te verminderen, extra oogartsen, meer dialysestoelen en huisartsenzorg waar onlangs het huisartsenonderdak (HOED) is geopend.

Diensten aan de overheid van Aruba

Naast het zorgen voor de uitvoering van de AZV-wet, heeft Jacobs gemeld dat ze een aanvullende dienst hebben waarvoor de overheid van Aruba betaalt aan AZV. Het ministerie van Justitie biedt medische behandeling in het buitenland aan mensen die geen reguliere status hebben op het eiland waar hun zorg nodig is omdat hun leven in gevaar is. AZV vergemakkelijkt de klinieken die contracten hebben met hen in het buitenland en factureert vervolgens het ministerie van Justitie. Vorig jaar is er 462.663 florin uitgegeven aan deze kosten, zoals Jacobs heeft aangegeven, en ze beheren ook de aanvullende verzekering AZV Plus die de overheid van Aruba heeft voor haar ambtenaren. Vorig jaar bedroeg dit 4.279.908 florin, wat de overheid aan AZV heeft betaald.

Behandelingen in het buitenland

In 2023 heeft AZV 805 verzekerden naar het buitenland gestuurd in vergelijking met 777 in 2022, die naar Colombia, Nederland en de Verenigde Staten zijn gegaan. Colombia is het land waar AZV de meeste mensen naartoe heeft gestuurd, namelijk 599 in 2023, gevolgd door Nederland met 182 en de Verenigde Staten met 19. De uitgaven hiervoor bedroegen 38,4 miljoen florin in 2023 en 31 miljoen florin in 2022. Het aantal vluchten met een luchtambulance was 97 in 2023 en slechts 87 in 2022. Jacobs bevestigde dat elke keer dat ze een luchtambulance inzetten, dit 25.000 florin kost.

Wat betreft de top 3 ziekten die ze naar het buitenland hebben gestuurd, werd gemeld dat in 2023 de meeste mensen werden behandeld voor kanker, oogaandoeningen en cardiologie, terwijl het in 2022 hetzelfde was, maar in plaats van cardiologie was het neurochirurgie.

Wat betreft vrouwen in de kraamperiode, heeft AZV in 2023 18 vrouwen naar Colombia gestuurd, vergeleken met 24 in 2022. De luchtambulance voor moeders werd 12 keer gebruikt in vergelijking met 22 keer in 2022, en 13 baby's werden met een luchtambulance naar het buitenland gestuurd in 2023, tegenover 7 in 2022, specifiek voor neonatale zorg in Bucaramanga.

Meerjarenfinancieel kader

Jacobs merkte op dat ze gedurende een periode van drie tot vier jaar de uitgaven maximaliseren die uit de AZV-fondsen moeten komen, waarbij het fonds niet meer mag uitgeven dan deze uitgaven. Hiervoor moeten er bepaalde aspecten zijn vastgesteld. Ten eerste moeten ze een model hebben dat uitgaven en inkomsten projecteert en hen een indicatie geeft van de richting waarin de uitgaven de komende jaren zullen gaan. Ten tweede zijn er regels voor goed bestuur die de financiële kaders reguleren, wat bijdraagt aan de geloofwaardigheid van het instrument. Ten derde zijn er uitgavenplafonds voor drie of vier jaar die aangeven wat het maximum is dat in die jaren kan groeien.

"Dit zijn de drie elementen waarmee we zijn begonnen sinds 1 januari, waarbij we een model en regels moeten formaliseren in een internationale overeenkomst tussen de regering en AZV. We moeten het uitgavenplafond definiëren, dat dit jaar 6% van je uitgaven is, en we geloven dat er verschillende gebieden in de zorgsector zijn die achterblijven door de pandemie zelf, en we moeten ruimte creëren om in die gebieden te investeren. Volgend jaar zal het tussen de 2,5% en 4% zijn."

In 2023 toonde AZV een grote overschot, maar voor 2024 is het overschot afgenomen en in de komende jaren zal het verder afnemen. Tegen 2027 hopen ze bijna geen overschot meer te hebben en voor 2028 verwachten ze een tekort in hun fondsen, waarbij de inkomsten uit AZV-premies en BAZV-belasting niet voldoende zullen zijn om de uitgaven te dekken, wat tot 2040 zal duren. De reserves van AZV zijn het overschot en dit wordt in een spaarpot gestopt, waarbij ze hebben opgemerkt dat de projecties van vorig jaar aangeven dat in 2035 het moment zal komen dat ze bij de regering moeten aankloppen voor landbijdragen of een oplossing moeten zoeken om te overleven met de inkomsten die ze hebben ontvangen.

Ze zijn alert om de nodige stappen te nemen zodat het tekort niet zo snel komt. 'Dit is een kans om ons ervan bewust te worden dat hoewel we een overschot van 54 miljoen florin hebben, het niet een bedrag is waar we gemakkelijk mee kunnen omgaan. Het is een bedrag waar we een kanttekening bij moeten plaatsen voor de tijd dat we het nodig hebben,' concludeerde Jacobs.

ARUBA VANDAAG

Debat over pensioenen... Opent verkiezingscampagne...?

De regering heeft met ingang van januari 2024 de pensioenuitkeringen aangepast voor de diverse categorieën. Een noodzakelijke maatregel gezien de ontwikkeling in de kosten van levensonderhoud, onder invloed van de inflatie na de coronacrisis en de nog voortgaande oorlog in Oekraïne. Ook werd een andere lastenverlichting voor gepensioneerden aangekondigd in de vorm van een verlaging van het percentage van de AZV-premie die deze categorie betaalt.

Met deze verhoging van de pensioenen blijft er natuurlijk nog een groot verschil tussen pensioenniveau en het 'bestaansminimum', het minimum berekend door CBS Aruba dat iedere individuele persoon of gezin nodig heeft om een waardig bestaan te leiden. Dit is niet zozeer bedoeld als kritiek van onze kant want dat verschil is niet zo eenvoudig weg te werken door nu maatregelen te nemen. Het is van belang in te zien dat de huidige verhoging een maatregel moet zijn die zich verhoudt tot de financiële realiteit van het fonds dat dit moet kunnen dragen. We kunnen derhalve uit de ondernomen actie vanuit de overheid concluderen dat dit het geval zou zijn, maar kunnen niet voor onszelf vaststellen hoe gezond het fonds zelf is. We stuiten dan op een probleem, namelijk dat er na 2020 geen jaarrekeningen meer zijn gepubliceerd op de website van SVb Aruba. Dus juist wanneer het gaat om te kunnen zien of en hoe het fonds zich heeft hersteld in de meest recente jaren, blijft dit dus buiten beeld.

Wat wel kan worden gezegd is dat het fonds in de jaren vóór 2020 reserves aankweekte van om en nabij Afl. 30 miljoen per jaar. Om iets meer context te verschaffen: in 2019 waren de uitgaven voor AOV ca. Afl. 256 miljoen en in 2020 was dit gestegen tot Afl. 263 miljoen. In de afgelopen jaren na de coronacrisis is het aantal geregistreerde banen gestegen met meer dan de 3.000 arbeidsplaatsen die in de crisis verloren gingen; in 2024 zijn daar bovenop zeker 2.000 banen extra geregistreerd, voor een huidig totaal van meer dan 45.000 banen. Derhalve ligt het voor de hand te veronderstellen dat er een solide basis bestaat voor de verhoging van de pensioenen, wel rekening houdend met het feit dat dit jaar de 10 jaar geleden genomen maatregel van verhoging van de pensioenleeftijd van 60 naar 65 jaar is uitgewerkt.

Dus, kan nu iedereen helemaal gerustgesteld naar bed? Nee, want het is nu tijd om zaken meer in detail te bekijken. Om te beginnen de vraag wat de bevolkingsontwikkeling in de komende jaren ons vertelt. Vanaf 2024 neemt het aantal pensioengerechtigden sneller toe dan in het voorbije decennium, vooral als er geen bijkomende maatregelen worden genomen. En wat is ook nog het geval? Dat in de komende jaren juist de grootste leeftijdscohorten van de gehele bevolkingspiramide aan de beurt komen om de pensioenleeftijd te bereiken. Eind 2023 omvatte de categorie 65 – 69 jaar 7.169 personen, terwijl de volgende van 60 – 64 jaar 8.537 personen betreft. De daaropvolgende jongere cohorten tellen allebei meer dan 8.000 personen. In de gehele bevolkingspiramide zijn dit de enige categorieën die meer dan 8.000 personen laten zien, de voorspelbaar moeilijkste jaren van de vergrijzing...

Dit betekent dat, ondanks de genomen maatregel om gedurende tien jaar de pensioenleeftijd geleidelijk aan te verhogen naar 65 jaar, wat het fonds in die jaren redelijk gezond heeft gehouden, behalve de coronacrisis dan, het nu onvermijdelijk wordt om te bespreken hoe zaken aan te pakken in de komende jaren. Het is niet voor niets dat Nederland dit thema naar voren heeft gebracht tijdens de besprekingen om tot het Landspakket te komen, waarbij is afgesproken dat, indien er geen andere oplossing wordt voorgesteld om zaken te financieren, de mogelijkheid van het doorvoeren van een pensioenleeftijd van 66 jaar, of zelfs hoger, onder ogen moet worden gezien.

En wat zien we dan op het politieke toneel gebeuren? De regering kondigt de verhoging van de pensioenen aan en wijdt geen woord aan wat er in de nabije toekomst moet gebeuren. En de grote rivaal in de oppositie kondigt aan dat men volgend jaar, na een eventuele verkiezingsoverwinning, de pensioenen met 50% gaat verhogen. Dit via de verhoging van de reparatietoeslag, hetgeen simpelweg een groot bedrag extra op de begroting van het Land betekent. Als we ervan uit gaan dat de totale uitgaven van AOV de Afl. 300 miljoen naderen, dan betekent 50% daar bovenop een slordige Afl. 150 miljoen extra op de begroting... We zijn kennelijk al aangeland in de verkiezingscampagne en de grote oppositiepartij heeft aldus hun belangrijkste paradepaardje al gekozen.

Zonder enige twijfel zal de huidige coalitie hun antwoord op deze 'move' van de tegenstander al klaar hebben. Dat is op zich niet het probleem; het probleem is dat we weer een debat mee gaan maken waarbij van beide kanten wordt geprobeerd stemmen te winnen, zonder ons het hele verhaal te vertellen. Beiden willen vermijden dat er gedebatteerd gaat worden over de keuze om naar een pensioenleeftijd van 66 jaar te moeten gaan, wat natuurlijk ook geen prettige boodschap zou zijn, voor geen enkele politieke partij. En als inderdaad de economische en financiële ontwikkeling aangeeft dat er alternatieven zijn, 'so be it'. Echter, het kan niet zo zijn dat wij als burger verstoken blijven van de noodzakelijke informatie om op zinnige wijze een afweging te kunnen maken van wat kan en wat niet kan. Daarom is het van belang dat de projecties van de demografische ontwikkelingen en de daarbij behorende financiële cijfers op tafel komen. Tegelijkertijd zou de directie van SVb Aruba ons een dienst kunnen bewijzen door de ontbrekende jaarrekeningen op hun overigens uitstekende website te plaatsen om de gebruikelijke transparantie, die kennelijk recent verdwenen is, weer door te voeren. Pensioenen zijn een belangrijk thema, zeker met de verkiezingen in het vooruitzicht, maar we kunnen geen debat hebben in een informatief vacuüm, hoezeer velen onder onze politici dat ook zouden wensen.

Volgens hun leider is de HTC-partij klaar voor de verkiezingen van 2025

Met de verkiezingen die volgend jaar zullen plaatsvinden, zien we dat partijen beginnen te bewegen door interesse te tonen in het volk met campagnes en beloften. Aan de andere kant is er na de laatste verkiezingen een kleine partij opgekomen die heel erg in de mond van het volk is, genaamd HTC, en die kandidaten zoekt om op hun lijst te staan, zoals hun leider Gilbert Webb onlangs heeft bevestigd in een video.

Hij legde uit dat hij na de laatste verkiezingen als leider van de HTC-partij een pauze van drie jaar heeft genomen om zich te kunnen richten op zijn studie. In een video op de sociale media van HTC heeft Webb gemeld dat hij nu, nu hij zijn MBO-diploma in bedrijfskunde heeft behaald, dankbaar is voor de steun die hij heeft gekregen en voor zijn partij en dat "het nu tijd is dat jullie, als volk, op de eerste plaats komen."

Na de laatste verkiezingen heeft elk van de partijen die in het parlement en de regering konden komen de kans gekregen om aan het volk te laten zien wat ze hebben beloofd en of ze dat zullen nakomen. "HTC blijft zich inspannen voor een betere behandeling van het volk en het is nu tijd om het volk centraal te stellen en prioriteit te geven. Ikzelf, Gilbert Webb, zal deelnemen aan de verkiezingen van 2025 en HTC stelt het volk op de eerste plaats," verzekerde hij.

Naar zijn mening benadrukt Webb dat andere prioriteiten niet voorrang kunnen hebben en dat het volk blijft lijden. "Een Aruba waarin we allemaal samen belasting moeten betalen en veel dingen onvervuld blijven, de rechten van het volk worden geschonden, de gevangenissen blijven vol en degenen die verandering moeten brengen blijven genieten en kijken niaet om, maar het is genoeg, een Aruba hebben we, een wens hebben we, om Aruba vooruit te brengen en om allemaal deel uit te maken van een echte verandering. HTC staat klaar voor de verkiezingen van 2025."

Bij de laatste verkiezingen van 2021 nam HTC voor het eerst deel met een aantal van 6 kandidaten, waarbij ze in totaal 249 stemmen kregen en Gilbert Webb als leider 154 stemmen kreeg. Toen werd opgemerkt dat er tijdens deze verkiezingen "veel dingen verkeerd zijn gegaan tijdens het tellen, er waren geen camera's om de waarheid te verifiëren en het duurde lang om de stembussen te openen, en ook konden de stemmen van aanwezigen vervangen worden."

AZV nu onder controle, maar... De toekomst is een ander verhaal...

De directeur van AZV (en SVb) heeft afgelopen week tijdens een persconferentie informatie verschaft over de financiële staat van onze algemene ziektekostenfonds AZV. Zijn conclusies, op basis van de algemene gegevens, zijn als volgt: voorlopig is het fonds meer dan in staat om aan de verplichtingen te voldoen en kan zelfs in deze jaren een reserve opbouwen. De periode daarna laat echter een ander beeld zien, hetgeen het gevolg zal zijn van de economische ontwikkeling die niet meer die snelle groei zal vertonen die we hebben gezien na het overleven van de coronacrisis van 2020/2012. We komen nog terug op dit aspect maar eerst iets over de huidige stabiliteit van AZV, die niet alleen tot stand is gekomen via een gunstige economische rugwind, maar ook door maatregelen die zijn genomen om de toename van de uitgaven te beperken. Dit hield onder meer in de beperking van de lijst van medicijnen die door AZV worden vergoed, waarbij een deel werd overgelaten aan de patiënt zelf om te bekostigen. Gezien het feit dat het fonds in 2022 en 2023 een behoorlijke toename kende van de inkomsten, van de premies AZV en de BAVP, het deel van de omzetbelasting dat vast aan AZV is toegewezen, van om en nabij Afl. 59 miljoen (12,1%), zou de vraag naar voren kunnen komen of men een stevige bezuiniging heeft bewerkstelligd ten koste van de portemonnee van de meest kwetsbare burgers. Voor zover we daarvan op de hoogte zijn is er geen onderzoek gedaan naar hoe de bezuinigingsoperatie de meest kwetsbare patiënten heeft geraakt, maar dat is wel iets wat alsnog zou moeten plaatsvinden. Niet dat we de hoop hebben dat dit zal gebeuren want we hebben nogal een negatief verleden als het gaat om dit soort onderzoeken, onder welke regering dan ook.

Anderzijds zal men van regeringszijde tegenwerpen dat de maatregelen moesten worden genomen omdat er afspraken bestaan met Nederland. Bovendien, en dat bracht de directeur in zijn persconferentie naar voren, dat de blik gericht moet worden op de nabije toekomst en voorbereid zijn op minder gunstige economische tijden, waarbij de toename van uitgaven, iets dat onstuitbaar blijkt in welk land ook, de grenzen zal ondervinden van de geringe toename van de belangrijkste inkomstenbronnen voor de AZV-kas, namelijk de genoemde premies en het deel van de omzetbelasting dat naar AZV gaat. Tegen 2027/2028 zal blijken dat de 'vette jaren' tot het verleden behoren, voor AZV maar ook voor het algemeen pensioenfonds (AOV). Dus zal er gepland moeten worden hoe deze zaken aangepakt gaan worden. Natuurlijk is dat bepaald niet wat we expliciet te horen hebben gekregen vanuit de overheid gedurende de laatste jaren, terwijl dit wel, zoals dit medium meermalen heeft aangekaart, de boodschap was die te destilleren viel uit de projectiecijfers van de overheid zelf en van andere instanties die betrokken zijn bij de economische planning. Bovendien gaf het gezonde verstand allang hetzelfde aan.

Het herstel na de coronacrisis liet cijfers zien die duidden op een indrukwekkende economische groei maar een groot deel hiervan was niet anders dan wat er moest gebeuren om terug te keren naar de situatie in 2019, van vóór de crisis. De groei is inmiddels al een stuk verder dan dat moment maar die groei zal beperkter zijn en dat is dan ook wat de AZV-directeur te berde bracht.

Hoe het gebrek aan groei te ondervangen: de import van buitenlandse werknemers
Wat de reeds genoemde directeur niet aangaf, wat trouwens ook niet tot zijn verantwoordelijkheden behoort, is hoe we dan wel voorbereid zouden moeten zijn op wat komen gaat. Zonder economische groei is er geen toename van inkomsten voor AZV, met uitgaven die toch blijven groeien, noch voor de SVb, die geconfronteerd wordt met de stijgende uitgaven bij de pensioenuitkeringen. Het antwoord van de regering is er al, hoewel daar niet uitdrukkelijk over wordt gesproken. Het wordt onzes inziens wel tijd dat men de verantwoordelijkheid neemt om dit te bespreken.

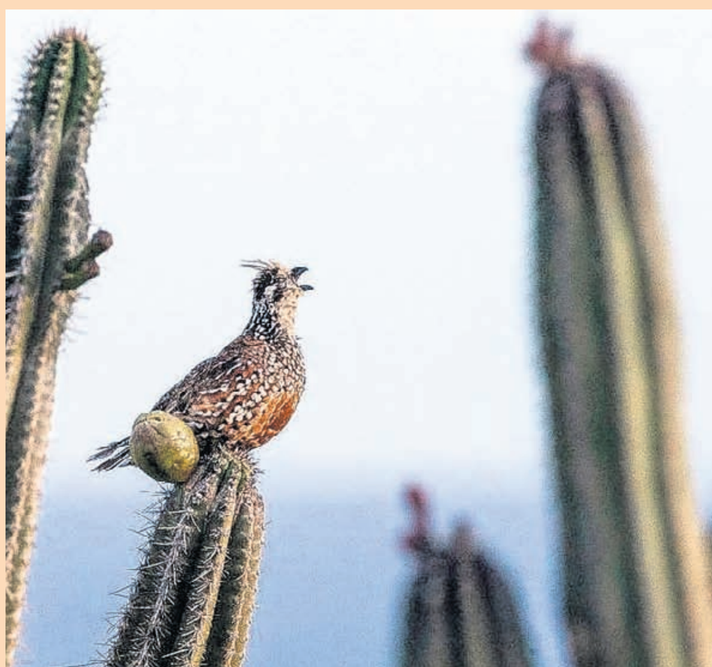
De 'oplossing' die al onderweg is betreft de import van duizenden buitenlandse arbeidskrachten die het overgrote deel van de arbeidsplaatsen gaan bezetten, vanwege de aanzienlijke uitbreiding van het aantal kamers die de toeristische sector gaat meemaken. Het heeft weinig zin om tijd te verliezen met geweeklaag, de besluiten zijn al genomen en de richting waarin we gaan is nogal duidelijk. Belangrijk is nu te bekijken wat de gevolgen zullen zijn voor bijvoorbeeld AZV. Elke duizend nieuwe werknemers zal een bepaalde bijdrage betekenen voor AZV in de vorm van premies, maar men moet wel rekening houden met het feit dat het overgrote deel een nogal bescheiden salaris zal krijgen, waardoor men niet toekomt aan de gemiddelde medische kosten per persoon, die volgens het verslag voor 2023 van AZV zelf neerkomt op Afl. 4.936 per verzekerde persoon. Een persoon die, laten we aannemen een maandsalaris heeft van Afl. 2.500, brengt hooguit Afl. 2.625,- op, iets meer dan 50% van de werkelijk gemaakte kosten. De rest, moeten wij neertellen... Hoe zouden de cijfers zijn als bijvoorbeeld 5.000 personen het land binnenkomen om te werken? Die zouden jaarlijks ongeveer Afl. 13 miljoen opbrengen voor AZV, maar aan de andere kant zeker Afl. 22 miljoen kosten. Diezelfde 5.000 werknemers zouden ongeveer Afl. 18 miljoen per jaar opbrengen aan AOV-premies, hetgeen ongeveer 6% zou zijn van de ongeveer Afl. 300 miljoen aan premies AOV die in 2023 werd geregistreerd. Wat de zaak nog erger maakt: we hebben het hier uitsluitend over het kostenplaatje van degenen die hiernaartoe komen om te werken, niet over de latere fase waarin de gezinshereniging een rol gaat spelen, want dan hebben we nog veel meer mensen die medische kosten veroorzaken, terwijl maar één ervan premie betaalt. Daarna komen dus nog de andere kosten, zoals voor infrastructuur en onderwijs, maar dat is een thema op zich. Op deze wijze gaan we dus in de richting van een bepaalde toekomst waarbij de hele overheid ons nauwelijks de helft vertelt van wat er gaat gebeuren. En zo moeten we dus gaan stemmen in 2025, voor een toekomst die we wellicht niet eens hebben kunnen overwegen, laat staan bewust accepteren.

Een andere soort vogel verdwijnt door activiteiten van UTV's en ATV's

Recentelijk heeft de bekende activist Greg Peterson via zijn Facebook-pagina een betreurenswaardig bericht geplaatst, waarin hij aangeeft dat een andere soort patrijs op Aruba, de Patrishi, verdwijnt als gevolg van het toeristische gebruik van UTV's en ATV's.

"De laatste roep van de Patrishi. Achter de vuurtoren, waar avontuurstoerisme grote vernietiging heeft veroorzaakt op een historische broedplaats van de Arubaanse steenuil (Shoco), realiseren we ons nu ook dat de Crested Bobwhite (Patrishi), die eens in respectabele aantallen dit gebied omcirkelde, nu verdwenen is," aldus de publicatie.

Peterson, een activist die stevig staat in de strijd om de natuur en het milieu van Aruba te

beschermen, benadrukt dat de activiteit van UTV's en ATV's, die van de paden afwijken, een ernstige impact heeft op de natuur van Aruba.

Hij benadrukt dat dit type toerisme niet duurzaam is en dat het dringend gereguleerd moet worden voordat het meer schade aanricht aan de flora en fauna van Aruba. "De Patrishi roept op tot het stoppen van deze waanzin. Stop het misbruik van dieren op Aruba," benadrukte hij.
Het is niet de eerste keer dat deze toeristische activiteit wordt aangekaart. Al lange tijd uiten burgers en organisaties hun ongenoegen over de schade die de ATV's en UTV's aanrichten aan de natuur, maar desondanks blijven bedrijven excursies aanbieden aan toeristen waarbij deze voertuigen op verschillende locaties worden gebruikt zonder rekening te houden met de schade die ze veroorzaken.

In maart van vorig jaar heeft de minister van Transport en Natuur, Ursell Arends, aangekondigd dat besloten is om geen nieuwe vergunningen te verlenen voor het openbaar vervoer met UTV's en ATV's, en ook bestaande vergunningen niet over te dragen voor UTV's en ATV's. Hiermee wordt een halt toegeroepen aan de groei van UTV's en ATV's in de publieke vervoerssector.

Deze beslissing had tot doel om de negatieve impact van UTV's en ATV's op mensen, natuur, rust, veiligheid en verkeersdoorstroming te verminderen. Minister Arends nam deze beslissing op basis van het advies van de UTV/ATV-werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende instanties. Deze beslissing werd geformaliseerd in het Ministeriële Besluit van 16 maart 2023, gepubliceerd in de Landscourant van 24 maart 2023, editie nummer 7. Deze beslissing maakt deel uit van een breder beleid gericht op een betere regulering van UTV's/ATV's en het verminderen van hun negatieve impact.

Het onderwijs heeft meer nodig... Dan goede bedoelingen...

Aruba heeft de afgelopen week bezoek gehad van de Nederlandse minister belast met onderwijs, die zijn belangstelling en bezorgdheid is komen delen met zijn Arubaanse collega en die van de andere eilanden. We gaan ervan uit dat het een welgemeende belangstelling betreft, met het doel te komen tot akkoorden die ons onderwijs vooruit kunnen helpen en de kwaliteit ervan aanzienlijk zouden kunnen verbeteren.

Uit hetgeen nu in de publiciteit is beland lijkt het erop dat het om een reeks goede intenties gaat, niets mis daarmee, zo zijn heel wat goede dingen begonnen, maar dat kan niet betekenen dat we onze blik niet richten op de chronische problemen die ons onderwijssysteem rijk is. En het is zeker belangrijk om in de gaten te houden dat deze chronische problemen niet worden opgelost door goede bedoelingen en dat het bovendien zelfs zo kan zijn dat we ze niet kunnen elimineren, hooguit beperken.
De Nederlandse bezorgdheid, die wij zelf ook altijd al hadden, alhoewel onze pogingen om daar iets aan te doen bepaald niet in die richting wezen, betreft vooral twee aspecten. Een ervan is de algemene bezorgdheid die ook voelbaar is in het Nederlandse onderwijs, namelijk de schaarste aan mensen op de arbeidsmarkt met de geschikte opleiding, vooral waar het de technologie betreft. Dit is in feite een internationaal thema waarbij vrijwel alle economisch meer ontwikkelde landen kampen met tekorten in deze zin. Dezer dagen kunnen we bijvoorbeeld lezen dat zelfs Rusland nu op zoek is naar medisch personeel in Afrikaanse landen om hun tekorten, veroorzaakt onder meer door emigratie van de eigen mensen en de onaantrekkelijkheid van het land voor buitenlanders door de politieke situatie.
Zonder dat er een dergelijke uitzonderlijke situatie bestaat zoals in Rusland, hebben veel landen in West-Europa last van een aanzienlijke vraag naar specifiek personeel in de technologie, hetgeen mogelijkheden heeft geschapen voor goed opgeleide mensen uit landen zoals India en Pakistan, om enkele te noemen. Nederland heeft zelf de beslissing genomen om het hoger onderwijs te voorzien van complete opleidingen in de Engelse taal, hetgeen in het hele systeem heeft geleid tot een grote toeloop van buitenlandse studenten, wat de onderwijsinstellingen financieel nogal voordelig leek, maar waarbij wel moet worden gelet op het gedeelte van de onderwijskosten dat nog steeds door de gemeenschap wordt opgebracht.
Dit internationale aspect, bekeken vanuit onze perceptie in Aruba, lijkt minder een probleem omdat men hier altijd een nogal pragmatische benadering heeft aangehouden, in de trant van 'we zien wel al het zo ver is'. Bovendien treft het tekort aan mensen met een technologische achtergrond ons minder omdat we – niet meer – die sectoren in onze economie kennen die daarvan afhankelijk zijn. De bestaande sectoren zorgen ervoor dat ze het benodigde personeel in huis hebben, van welke origine ook. Er zijn wel schaarste problemen, bijvoorbeeld in het onderwijs zelf waar we van Nederland afhankelijk zijn vanwege de taal.
Het andere aspect is het chronische probleem dat we hebben met de hoge graad van mislukkingen onder onze studenten, vooral in Nederland, die hun studie niet afmaken en dus niet terugkomen om de arbeidsplaatsen te bezetten waarin de gemeenschap heeft geïnvesteerd. Maar, hierbij moet worden opgemerkt dat het gaat om een probleem dat al zeker een halve eeuw speelt en dat nooit voldoende en afdoende aandacht heeft gekregen. En wij verwachten nu dat vanwege de communicatie met Nederland en de uitwisseling van goede intenties, we nu wel iets gaan oplossen?

Om te beginnen zouden we moeten erkennen dat we nooit die niet afgestudeerde studenten hebben gemist. Pragmatisch als we zijn, zoals eerder vermeld, zijn vacatures op de een of andere manier opgevuld, door mensen aan te trekken uit Nederland, de Verenigde Staten, Suriname of welk ander land ook. Het thema van de 'mislukte student' is al jarenlang een dankbaar onderwerp voor recepties of andere gelegenheden waar bewindslieden en andere hoge functionarissen bij elkaar komen. Om de zoveel tijd wordt die 'bezorgdheid' in dezelfde termen gedeeld met de gemeenschap, zonder dat er sprake is van een echte poging om de problemen bij de wortels aan te pakken.
Als we dus nu kritiek uiten dan kan dat natuurlijk niet voor de vuist weg zijn, maar moeten we beginnen met de zaken te benoemen die om verbetering smeken, als dat tenminste de bedoeling is. Een eerste vraag: waarom vertrekken nog steeds zo veel studenten naar Nederland, uitgerust met een schamele beheersing van het Nederlands, en het leven in Nederland, terwijl ze wel over een in Nederland erkend diploma beschikken? Moeten we dan niet hier beginnen? Om tot de kern van de zaak te geraken, wat gebeurt er eigenlijk binnen ons onderwijssysteem om de beheersing van het Nederlands te verbeteren, bovendien ook van alle belangrijke talen? We kunnen ons blijven beklagen over het feit dat gedurende het gehele basis- en voortgezet onderwijs nergens het systeem aan de verwachtingen voldoet, maar waar blijven dan die voorstellen ter verbetering? We blijven steken in de fase van constatering en vervolgens de jammerklachten, maar wanneer begint men eindelijk eisen te stellen, met de normen in de hand, wanneer wordt een begin gemaakt met programma's die studenten daadwerkelijk helpen om het niveau van beheersing te bereiken dat nodig is in het land van hun keuze? Moeten we nu echt wachten totdat een student naar Nederland gaat om erachter te komen dat hun kennis van de taal bij lange na niet voldoende is om de beoogde studie te volgen? Dit zijn zaken die we al een aantal jaren eerder kunnen vaststellen en vervolgens hier zelf moeten aanpakken...
Natuurlijk begrijpen we dat het makkelijker is om te blijven klagen en het thema te gebruiken als borrelpraat dan daadwerkelijk iets te doen. Mogen we dan voortaan verwachten dat er echt actie komt?

Lessen ter preventie van dierenmishandeling worden opgenomen in schoolcurriculum

Vanaf het komende schooljaar zullen lessen ter preventie van dierenmishandeling deel gaan uitmaken van het curriculum.

Zoals bekend heeft de Snoop Doggy Foundation samen met minister Ursell Arends, belast met dierenwelzijn, boeken beginnen uitdelen op scholen over het onderwerp dierenmishandeling. Het lesmateriaal over dierenwelzijn is al gereed en zal worden aangeboden vanaf kleuterschool tot en met de 6e klas, aldus de minister zelf.

Het Animal Welfare Management Aruba (MBAA) is het eerste management dat naast preventie gericht is op het veranderen van de relatie tussen mens en dier, waar Aruba zijn eigen Dierenwelzijnswet zal hebben. In dit zelfde kader wordt gemeld dat lesmateriaal zal worden geïntroduceerd in het curriculum van basisscholen, wat belangrijk is om kinderen op te voeden tot verantwoordelijke burgers die weten hoe ze huisdieren goed moeten verzorgen.

Het lesmateriaal voor scholen is een pilotproject dat zal beginnen in het schooljaar 2024-2025 met een groep scholen waar kinderen les zullen krijgen in samenwerking met de actieve Snoop Doggy Foundation sinds 2023, die als eerste het boek "Snoop Doggy krijgt een huisje" heeft uitgedeeld om kinderen van de 3e klas te leren over huisdierenzorg.

"We zijn uitermate blij dat we kunnen bijdragen aan dit project, omdat onderwijs op het gebied van dierenwelzijn iets is waar we hard aan werken. In het komende schooljaar zullen we educatiemateriaal introduceren dat deel zal uitmaken van het curriculum, van kleuterschool tot en met de 6e klas, om onze kinderen te leren wat het betekent om een verantwoordelijke huisdierbezitter te zijn," aldus de Snoop Doggy Foundation.

Snoop Doggy vertelt het verhaal van een hond op Aruba die geboren is in een asiel. Het boek is geschreven in het Nederlands en vertaald naar het Papiaments, met als doel kinderen zich bewust te maken van de langdurige zorg voor een hond en dat elke hond een thuis, een familie, zorg en liefde nodig heeft.
Afbeeldingen zijn afkomstig van de Facebookpagina van de Snoop Doggy Foundation.

Land Aruba wraakt eigenaar en stopt Isla di Oro-zaak in rechtbank

Nadat een foto van een bouwplaats op een beschermd gebied op Isla di Oro aan het begin van maart viraal ging, heeft de Stichting Nationaal Park Aruba (FPNA) een gerechtelijk bevel gevraagd om de werkzaamheden die de eigenaar van het terrein in de klif was begonnen in de tussentijd stop te zetten. Vrijdag laatstleden was er een kort geding bij de rechtbank van eerste aanleg waarin Aruba de zaak stopzette vanwege wantrouwen in de eigenaar.

Onze redacteur heeft contact opgenomen met de advocaat van de Stichting Nationaal Park Aruba, Zuhaila Arendsz, die uitlegde dat het waar is dat de werkzaamheden zijn gestopt en dat er op de plaats een poging is gedaan om een strand aan te leggen, gaten zijn gegraven, schade is toegebracht aan verschillende gebieden en FPNA niet op de hoogte was of de ontwikkelaar toestemming van de regering had gekregen voor deze werkzaamheden, omdat daarvoor een vergunning nodig is. Arendsz meldde dat tijdens het kort geding op vrijdag 5 april duidelijk werd dat de ontwikkelaar geen enkele vorm van vergunning had voor de werkzaamheden, maar pas om toestemming vroeg nadat het gerechtelijk bevel was verkregen en daarbij werd vastgesteld dat de plannen waren zoals beschreven. Bovendien heeft de ontwikkelaar in een interview met een ander lokaal medium aangegeven dat ze een strand wilden aanleggen, volledig op de klif wilden bouwen, palapa's wilden plaatsen, kokospalmen wilden planten en een gebied wilden creëren waar toeristen kunnen komen.

Volgens de wet benadrukte Arendsz dat deze plannen in strijd zijn met de bestemming van het gebied, waarbij drie factoren een belangrijke rol spelen, zoals bijvoorbeeld een klif, een natuurpark op land met mangroves en het andere deel eromheen dat het mariene gebied is, wat betekent dat het een zeer belangrijk gebied is dat bescherming nodig heeft. Bovendien geeft de wet aan dat er in het gebied ook geen ruimte mag zijn voor toeristische activiteiten of commerciële activiteiten.

Het is een gebied dat behouden moet blijven voor wetenschappelijk onderzoek naar het Mariene Park en Biologie, waarbij het belangrijk is dat bepaalde soorten activiteiten worden vermeden die

geen impact mogen hebben op de natuur, zoals snorkelen of kajakken. Maar er zijn activiteiten die een zeer grote impact hebben op de natuur.

"Natuurlijk, als je kokospalmen gaat planten, is dat niet iets wat daar van nature thuishoort, en als je een palapa neerzet, is dat een grote impact, als je wit zand op een rif gooit, beschadig je alles wat daar is, en dat baart FPNA grote zorgen over de schade die aan dat systeem wordt toegebracht, wat van groot belang is voor het ecosysteem van Aruba, omdat het een gebied is met drie verschillende biologische systemen die samenwerken en dat is waar als je er een aantast of vernietigt, je alle anderen vernietigt, en het is een gebied waar geen enkele activiteit is, dat zichzelf al heeft hersteld in een proces dat al meer dan 30 jaar aan de gang is en nog steeds moet worden hersteld, wat betekent dat commerciële activiteiten een impact zullen hebben, dus het kort geding is belangrijk." Arendsz merkte op.

Onlangs heeft FPNA een video gemaakt waarin "De kracht van 3" wordt uitgelegd, de belangrijkheid van de mangroven, zeegras en de koralen die op die manier moeten worden behouden. Daarom werd tijdens het kort geding op vrijdag 5 april verzocht aan de rechter om Aruba Ocean Villas (AOV), de ontwikkelaar van het project dat plaatsvond, te bevelen geen enkele activiteit in dat gebied te ondernemen, en ook om de rechter te verzoeken Land Aruba te bevelen om in het geval van AOV activiteiten daar stop te zetten, om dat automatisch te stoppen.

Aan de andere kant, zoals Arendsz ook meldde, was er ook een verzoek aan de rechter om Land Aruba te verbieden dit perceel terug te geven in erfpacht omdat de erfpacht van dit perceel afloopt in 2026. Over dit punt merkte Arendsz op dat de ontwikkelingsmaatschappij van het project wist dat het in 2026 zou eindigen, ze wisten dat het terrein in een natuurgebied lag waar geen enkele commerciële activiteit was toegestaan, "maar toch hebben ze het gekocht met de intentie om dit deel te ontwikkelen, dus het was ook belangrijk voor FPNA om deze beperkingen van de rechtbank te vragen," zei ze.

Tijdens de zitting bracht FPNA haar standpunt naar voren, terwijl het standpunt van Land Aruba was dat ze AOV niet konden beletten om hun activiteiten uit te voeren, maar het was FPNA die het moest doen, FPNA is de instantie die het gebied beheert. Echter, volgens de wet hebben ze niet de autoriteit om iemand via een landsbesluit te stoppen zoals een politieagent dat kan.

FPNA vroeg Land Aruba om hen die autoriteit te geven waar ze al jaren om vroegen, zodat ze hun parkmanagementfuncties op een effectievere manier kunnen uitvoeren, maar Land Aruba wilde FPNA die autoriteit niet geven, aldus advocaat Arendsz.

Wat betreft het punt van de erfpacht van het perceel, merkte Land Aruba op dat ze niet van plan zijn om de erfpachtvergunning te verlengen.

AOV's standpunt was dat het terrein van hen was, ze hebben het in erfpacht genomen, en ze hebben het recht om hun activiteiten uit te voeren waarbij ze ervoor zorgen dat deze minimaal milieuvriendelijk zijn, met palapa's, kokospalmen, zonnepanelen. 'In hun perspectief vinden ze dat dit voldoende is om geen schade aan het gebied toe te brengen, maar FPNA is van mening dat dit niet het geval is, deze activiteit heeft geen minimale impact, integendeel, het veroorzaakt veel schade, en FPNA heeft ook verwezen naar twee rapporten, een vóórdat AOV zijn bungalows daar plaatste, hoe het gebied was en een onderzoek nu, waaruit blijkt dat het gebied waar de bungalows zijn geplaatst volledig is vernietigd, het ecosysteem wordt ernstig aangetast, waarbij de mangroven al beginnen af te nemen, er is veel alg rond omdat het systeem zichzelf niet kan reinigen, de pH van het water is te hoog geworden, je kunt zien dat ook het menselijke impact gevolgen zal hebben voor Isla di Oro wanneer activiteiten daar beginnen," zei hij.
Deze zaak van vrijdag in de rechtbank werd stopgezet omdat de advocaat V.M. Emerencia van Land Aruba vond dat rechter A.H.M. van de Leur niet onpartijdig is en hij vroeg om de rechter te wraken.

Volgens het proces-verbaal van deze zaak, verwees rechter van de Leur naar de verklaring van Land Aruba dat ze de erfpacht van het perceel niet zullen verlengen tot 2026, waarop de rechter verklaarde dat "er vaak ervaring is opgedaan en is gezien dat Land Aruba beslissingen neemt die in strijd zijn met de wet."

Op basis van deze opmerking heeft advocaat Emerencia aangevoerd dat "de rechter zijn partijdigheid tegen Land Aruba heeft laten zien" en om die reden verzocht hij om de rechter van de Leur te wraken.

Nu wordt het proces van deze zaak gewijzigd, waarbij drie rechters naar een wrakingskamer gaan om het verzoek van Land Aruba te beoordelen, en in het geval dat de wrakingskamer vindt dat het verzoek van Land Aruba correct is of dat de rechter om een of andere reden het proces niet kan voortzetten, zal de rechter worden verwijderd en zal de zaak een nieuwe rechter krijgen en opnieuw beginnen, en de zaak zal niet doorgaan op het punt waar het nu is.

Als er geen reden is om de rechter te wraken, zal de zaak doorgaan met dezelfde rechter en in dezelfde fase. De procedure zal duren afhankelijk van hoe het rechtbankschema is, maar de gerechtelijke bevel blijft van kracht en AOV mag geen enkele activiteit ondernemen terwijl dit proces loopt.

Francis belooft onbaatzuchtige dienstverlening in 1ste toespraak als Statia Gouverneur

(TheDailyHerald) – Alida Francis (58) werd woensdagochtend beëdigd als eilandsgouverneur van St. Eustatius tijdens een ceremonie, waarbij zij de eerste vrouw werd die deze positie innam.

"Wanneer de geschiedenis van mijn gouverneurschap uiteindelijk wordt opgeschreven, heb ik de verplichting ervoor te zorgen dat het vastlegt dat mijn ambtsperiode er een was van onbaatzuchtige dienstverlening en opoffering voor Statia - voor heel Statia," zei Francis, die de eed aflegde voor waarnemend Koninkrijksvertegenwoordiger Jan Helmond. "We kunnen verschillende politieke overtuigingen of religieuze geloofsovertuigingen hebben, maar we delen dezelfde banden van genegenheid. We kunnen in verschillende huizen wonen, maar we zijn één familie. We kunnen verschillende bloedvaten hebben, maar één hartslag, want we zijn één Statia," zei Francis. "En het is als één Statia dat we voorwaarts zullen marcheren, bergen beklimmen waarvan we dachten dat ze onoverkomelijk waren, barrières doorbreken waarvan we dachten dat ze onbreekbaar waren, doelen bereiken waarvan we dachten dat ze onmogelijk waren."
Geboren in St. Eustatius werd Francis in 2020 de waarnemend regeringscommissaris van het eiland, gevolgd door haar benoeming tot regeringscommissaris in februari 2021. Ze heeft ook gewerkt als senior communicatieadviseur en woordvoerder bij de Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN), en was directeur van Toerisme van het Eilandgebied St. Eustatius.
Francis studeerde journalistiek aan de School voor Journalistiek in Tilburg, Nederland.

Einde van de interventie

De benoeming van Francis tot eilandsgouverneur markeert ook het einde van de bestuurlijke interventie van de Nederlandse regering in St. Eustatius, die in 2018 begon.
Dit betekent dat St. Eustatius nu verantwoordelijk is voor het uitvoeren van zijn eigen financiële en administratieve taken. Echter, waarnemend Koninkrijksvertegenwoordiger Helmond zal tot 1 september een aantal extra bevoegdheden hebben.

Felicitatieberichten

De Ministerraad van Sint Maarten bood woensdagavond felicitaties aan Francis aan in een bericht, waarin het een "historisch moment" werd genoemd.
Waarnemend Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering Alexandra van Huffelen feliciteerde ook Francis in een videoboodschap.

"Ik ben erg trots dat de op Statia geboren Alida Francis nu dient als eilandsgouverneur. Alida Francis heeft laten zien, eerst als waarnemend en later als regeringscommissaris, een zeer gedreven persoon te zijn die met veel passie heeft gewerkt voor het eiland en de bevolking van Statia," zei Van Huffelen. "Deze benoeming markeert het einde van een periode waarin St. Eustatius hard heeft gewerkt aan verbeteringen, waardoor de bestuurlijke verhoudingen tussen Den Haag en St. Eustatius konden worden hersteld."

ENNIA-resolutie: ondertekening van het kaderakkoord

(CuraçaoChronicle) – De Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) en de regeringen van Curaçao en Sint Maarten hebben vandaag het Kaderakkoord voor de oplossing van de problemen bij ENNIA ondertekend. Door gezamenlijk het akkoord te ondertekenen, hebben de partijen, in goede samenwerking en in het belang van alle ENNIA-polishouders, een duurzame oplossing voor dit complexe probleem bereikt.

De komende maanden zal de focus liggen op de implementatie van het Kaderakkoord. Dit proces is een uitgebreid proces. Nauwkeurigheid is daarom van groot belang.

De implementatie is gericht op een herstructurering die zal voorzien in een gedeeltelijke herstart van ENNIA, inclusief de levensverzekeraar. Het deel van de verzekeringsactiviteiten van ENNIA dat het onderwerp zal zijn van de herstart, zal buiten de noodmaatregel worden voortgezet, onafhankelijk van de overheid. Langetermijnfinanciële bijdragen van Curaçao en Sint Maarten en de CBCS zullen bovendien voorkomen dat er korting wordt gegeven op verzekeringspolissen. In verband met deze financiële bijdragen wordt een Resolutiefonds opgericht.

De CBCS zal alle belanghebbenden bij ENNIA zo goed mogelijk op de hoogte houden van de voortgang van de implementatie. Tijdens de uitvoering zal de CBCS blijven zorgen voor de belangen van de gezamenlijke crediteuren van de ENNIA-groep, inclusief de polishouders.

Minister Hato: Haïtianen op Curaçao zullen niet worden gedeporteerd

(CuraçaoChronicle) – Minister van Justitie Shalten Hato heeft aangekondigd dat personen uit Haïti die op Curaçao verblijven met verlopen verblijfsvergunningen niet zullen worden gedeporteerd.

Deze beslissing komt te midden van de precaire veiligheidssituatie in Haïti, waardoor de autoriteiten van Curaçao ervan afzien hen terug te sturen. Minister Hato benadrukte dat de Immigratiedienst personen uit Haïti zonder geldige documentatie niet zal vasthouden; in plaats daarvan zullen zij worden geïnstrueerd om zich te melden bij de immigratieautoriteiten indien nodig.

De minister benadrukte zijn nauwlettende monitoring van de situatie in Haïti, die wordt gekenmerkt door wijdverbreid geweld en een heersend machtsvacuüm. Gezien deze omstandigheden heeft Curaçao gekozen voor een humanitaire benadering, waarbij de veiligheid en het welzijn van Haïtiaanse bewoners op het eiland worden gewaarborgd.

Ombudsman Keursly Concincion uitte bezorgdheid over deze kwestie in een brief aan het parlement eind maart. Minister Hato betuigde spijt over het gebrek aan directe communicatie met de ombudsman en benadrukte zijn proactieve betrokkenheid bij de situatie in Haïti sinds 10 maart. Hij be-

vestigde dat er meerdere vergaderingen zijn gehouden binnen het immigratieteam van de justitiesector om deze kwestie uitvoerig aan te pakken.

De aankondiging van de minister weerspiegelt een humanitaire reactie op de benarde situatie van Haïtiaanse individuen op Curaçao en onderstreept de toewijding van de regering om de mensenrechten en de veiligheid te handhaven te midden van uitdagende omstandigheden.